

Prohemium De Anima

In
initiu libri
de anima.

Que

ritur **Primo**
Utrum de aia
sit scientia.

Dicendū q
sic. Quia de
illo est scien-

tia qd habet passiones p principia de ipo demōstrabiles. sed sic est de aia. ergo de aia est scientia. Maior patet quia eadem requirunt ad demōstrationē et sciam. quia demōstratio est syllogismus faciens scire. sed ista sufficit et requirunt ad demōstrationē sicut p3 in principio primi posterior. Minor ostenditur quia principia aie sunt illa q ponuntur in diffinitione aie. et hoc est de intentione Aristotelis. ij. posterior q ponit ad hoc duas causas. Prima est q idē sūt quid et propter quid. Et idem sunt diffinitio que est eā diffinita. et diffinitio que est mediū demōstrationis. Secunda est qz dicit q diffinitio ē mediū demōstrationis potissime. Passiones autē sunt potentie aie. Potest enim aia duplri capi. Uno mō vt gen^o fm q se extēdit ad aiam vegetatiuā sensitīuā et intellectīuā. et sic aie potentia est viuificare siue vitā dare. Alio mō accipitur aia fm duerfas eius spēs et sic aie potentie sunt ei⁹ passiones. Potest ergo sic fieri demōstratio. Omnis actus primus substāntialis corporis phisici organici est viuificans. Sed aia est act⁹ primus et. ergo aia ē viuificans. Et hoc ē qd alij sic demōstrant. Omnis act⁹ prim⁹ substāntialis et. est principiu opationū vitalium. Sed aia est hmoi ergo et.

Arguitur. Omnis passio realiter d3 distingui a suo subiecto. sed viuificare non distinguit ab aia. ergo nō est eius passio. Minor p3 qz vita et anima idem sunt vt dicit Aristot. in primo elenchoz circa fallaciam fm nō causā. **Dicēdum q** viuificare capitur dupliciter. Uno mō fm q est primam vitam facere id est dare eē vitale. et sic non distinguit viuificare ab anima. Quod sic pbatur. quia nullus effectus cause formalis realiter distinguitur a sua causa. sicut albere nō distinguitur ab albedie sed albefacere quia albefacere sicut ab albedine in genere cause efficiētis sed albere in genere cause formalis. sic etiam animare non distinguit ab anima. et hoc modo dicitur in secundo hui⁹ q viuere in viuē

tibus est esse. Alio modo accipitur viuificare vt est vitam secundā facere. i. opationes vitales dare. et sic videre est viuere. audire est viuere. et sic de alijs opationibus. et sic viuificare distinguitur realiter ab anima. Si ergo querat quō debet hic capi viuificare. Dicendum q potest h3 capi vtroqz modo. Et ad argumentum ppositum dicendum q non oportet semper qualibet passionē distingui realiter a suo subiecto. imo sunt multe passiones tam in realibus qz in entibus rationis que non possunt realiter distingui a suo subiecto. In realibus patet. quia de⁹ habet passiones que de ipso non distinguuntur. Et etiam substantia est res realis et tñ eius vltima proprietates scilicet esse susceptibilem contrariorum non distinguitur ab ipsa realiter. nam si esse susceptibile contrariorum eēt accēs substantie et non ipsa substantia. tunc esset processus in infinitum in accidentibus. quia illa susceptibilitas presupponeret aliam susceptibilitatem et illa iterum aliam et sic in infinitū. In entib⁹ rōnis p3 de vniuersali et predicabili.

Arguitur. Videtur q potentie anime non possint dici passiones anime. probat. quia omnis passio sicut ab illo quod est completus subiectum. sed sunt multe potentie que non sūt in anima tñ sed in corpore et in anima. sicut sunt potentie vegetatiue et sensitīue. ergo tales potentie non possunt dici passiones anime. **Dicēdum q** duplices sunt potentie ipsius anime. Quedam sunt intellectiue que sunt in anima tñ. vt intellectus agens. possibilis et voluntas. Et de illis potentis non est dubium quin sint perfecte proprietates anime. quia sicut ab anima tanqz a completo subiecto. Alie sunt potentie que sicut ab anima et corpore simul. sicut sunt potentie vegetatiue et sensitīue. Et de illis est dicendum. q quis tales potentie non sicut ab anima sicut a completo subiecto. sicut tamē ab anima sicut ex completo principio et sicut ex subiecto principali. quia quis ille potentie sint i aia et corpore sunt tñ principali⁹ in aia qz corpore. et ideo demōstrantur de anima sicut de subiecto principali quis non totali. Et per hoc soluitur illud argumentum quo argui solt. Quicquid non habet eē per se non habet passiones per se. Sed anima ē hmoi. Maior pbatur. quia act⁹ secundus presupponit actum primū. **Dicēdum q** loquendo de aia rōnali. tunc anima h3 esse per se fm aptitudinem. et sic in ipsa possunt esse complete passiones et pfecte. Loquendo autē de aia in cōmuni. Dicendū est q illud qd h3 passiones sicut completum subiectum passionū hoc

Duplices sunt potentie anime

Genitrix per primatū

V. Sca. Deata fit vna
Sca. De. em fit phisicalis

Libet

Primus

h3 esse p se. sed anime sensitiva z vegetativa n3
snt ppletum subiectu passionu. sed sunt pple/
tu cu corpe. z sic n3 optz q ille aie habeat esse p
se. Et sic h3 qui e subiectu risibilis p se subsistit
qz h3 est copletu subiectu risibilis. Et pt dari
sile de passionib3 q principaliter flunt a corpe
q3uis sunt p se toti inexistentes. sicut ee corrupti
bile. q3 quis sit passio totu3 corpis murti. m pn/
cipali3 flunt ex materia q est origo corruptibili/
tatis Sic etia est dicendu de ist3 potentijs. qz
q3uis potentie sint in toto pposito. m pnicali
us flunt ab anima q3 corpe

Arguitur. Omnis scientia est habit3 intel/
lectualis. *Un. ite.* de illo n3 est scientia quod
n3 pt p intellectu apprehendi. sed aia n3 pt p
intellectu apprehendi ergo zc. Minor patz qz
hoc n3 pt apprehedi p intellectu qd n3 potest
cadere sub sensu. s3 aia n3 pt cadere sub sensu. ergo
zc. Minor pbat. qz nihil est in intellectu qui
prius fuit in sensu. Dicendu q dupli aliqd
cadit sub sensu. Uno mo fm se z p se. z sic n3 so
lum anima sed nulla suba cadit sub sensu quia
ois substantia est sensibile p accidens. Alio mo
aliquid cadit sub sensu fm aliqd accns eius et
sic substantie sensibiles cadit sub sensu. sic pz
de hoie cui3 substantia n3 videt sed color. sic etia
dicendu est de aia. qz aia cadit sub sensu fm ef/
fect3 eius. vt est viuere qz ex sensu cognoscimus
aliqu3 viuere. z sic infra dicitur q aia est qdam
m3 difficilis cognitionis sc3 q ad quid e z faci
lis cognitiois quo ad qz est. sufficit ergo ad co
gnitionem intellectu3 q aliquid aliquo modo
cadat sub sensu.

Arguitur. De infinite non est scientia. sed
aie sunt infinite. ergo de aia n3 est scia. Minor
pz qz tot sunt aie qe sunt corpa aiata. sed talia
sunt infinita qz n3 tot quin plura. ergo de aia
n3 est scientia. Dicendu q aie capiuntur du/
pliciter. Uno mo ad numeru z sic sunt infinite
.i. indeterminate. qz sic n3 est numerus eaz det/
miatus. nec quo ad nos nec q ad natura. Alio
mo accipiunt aie fm species fm q cadunt sub
arte z sic n3 sunt infinite quo ad natura. quia
natura determinauit eis certu numeru. sed sunt
infinite quo ad nos. Et si dicat. ergo nos non
habemus scientiam de aima. Dicendu q de aia
dupliciter potest esse scientia. Uno mo qntum
ad eazu numeru z sic fm est q nos n3 habem3
de animabus sciam. qz numeru sp3z animaru
scire n3 possum3. Alio mo accipiuntur aie scdm
q referunt ad suas potentias. z sic aia non ha/
bet infinitate. qz n3 h3 potetias ifinitas sed fi/
nitas z sic de aia est scientia

Arguitur. Anima n3 e species. ergo de ea n3
est scientia. An3 pz. qz n3 e vniuersale cu d rone
vniuersal sit ee vnu totu. Dicendu q ad hoc
q de aliquo sit scientia sufficit q habeat modu
speciei. in hoc sc3 q habeat diffinitiones z passi
ones que flunt ex principijs speciei. Et id de in/
diuiduis n3 est scia qz n3 hnt diffinitiones nec
passiones de ipsis demonstrabiles. Un etia co
mo ens pt dici sp3s. qz h3 aliquid loco diffiniti
onis z passionis. z omne quod non est indiu/
duum pt dici species.

Queritur. Utr3 scientia de anima sit vna.
Dicendu q sic. Cur3 ratio est. qz illa scientia est
vna que h3 vnu subiectu fm vna formal3 r3ez
p3sideradi. qz ex fo3li rone p3sideradi sunt d3a scie
vt pz pmo postea. S3 ista scia h3 vnu subiectu
fm vna formal3 ratione considerandi. ergo est
vna scientia simpliciter. Minor patebit inferi
us in assignatione subiecti

Arguitur. Illa que sunt diuersoz generum
n3 cadunt sub aliqua scientia vna. sed aie scilicet
vegetativa sensitiva z intellectiva sunt diuerso
ru generu. ergo de ipsis n3 est scia vna. Dic
dum q genus capit tripliciter. sc3 p genere loy/
co. phisico. z p genere scibili. Genus loycu est
qd fm aptitudin3 predicatur de plurib3 specie
bus. Genus phisicu qd h3 aptitudin3 ad plu/
res formas siue substantiales siue accidentales
Genus scibile est quod h3 ordinez ad multas
passiones. Per hoc ergo dicendum est. q illa q
sunt diuersoz generu scibilium n3 cadunt sub
vna scientia quia in eis diuersificatur formalis
ratio p3siderandi. Sed illa que sunt diuersoz
generu loycaliu vel phisicaliū pnt esse sub vna
scientia. Sicut patet de subiecto et passione qz
pnt habere vnam formal3 r3ez p3sideradi. Iste
aut aie sunt diuersoz generu phisicaliuz qz ha/
bent alia ppria subiecta. Est em alia dispositio
materie in qua est anima ronalis. z alia in qua
est aia sensitiva. z sic de alijs.

Queritur. Utr3 scientia de aia sit phisical.
Dicendu q sic. Cur3 ratio potest esse duplex
Prima. Illa scientia est phisicalis que determi
nat de ente mobili vel de aliqua eius pre. S3
sic est de ista scientia. ergo est phisicalis. Quam
uis em aia n3 sit ps subiectiva entis mobilis. est
tn ps integralis alicui3 entis mobilis sc3 cor/
poris aiati. qz corpus aiatu constituit ex aia et
corpe sicut ex p3ib3. Secda ratio. Illa scientia est
phisical que p3siderat de forma que necessario
habet esse in materia. vel fieri. sed sic est de aia
qz necessario habet esse in materia. loquedo de
aia vegetativa et sensitiva. Anima autem in

Dupliciter dicitur aliquid
cadit sub sensu

Un. ite. dicitur

Dupliciter dicitur
habet scientiam

Secundum
genus
genus
genus

papa ppe. h. m. d. g. a. d. m. t. f. u. o. e. l. a. d. i. n. t.
H. E. s. a. d. p. a. r. 2. b. e. n. e. d. i. c. t. i. o. n. e. s. u. n. t. q. u. o. d. p. r. o. d. u. c. t. u. s. e. t. a. l. i. u. m. d. e. o. g. u. e. d. e. n. t. i. a. s. i. q. u. e. q. u. o. d. h. y. p. o. t. e. n. t. i. a. s. m. e. t. i. p. s. i. s.

M

Probēium

De Anima

tellectiua necessario habet fieri in materia. ergo de ill' est scientia phisicalis.

Arguitur. Anima est methaphisice conside rationis. ergo nō phisice. Conseqntia t3. q2 di uersay sciaz diuersē sunt considerationes.

Dicendū q aia capitur dupliciter Uno mō generaliter put extendit se ad animā vegetati uam sensitiuā r intellectiuā. r hoc mō Aresto. in hoc libro accipit aiam. r sic aia est solū phisi ce considerationis. q2 sic aia ē forma q necessario h3 esse in materia. Alio mō accipit aia p aia rō nali tm. Et sic aia capitur dupliciter Uno mō quo ad fieri. Alio mō quo ad esse. Si sumat

quo ad fieri tunc iterū ē phisice consideratōis quia necessario h3 fieri in materia. quia si extra materiā crearet nō esset aia sed substantia sepa ta. Sed si sumatur qntū ad esse. hoc est dupli citer. Uno mō sub ratione aīme fm q animat corpus r sic iterum est phisice considerationis Et ideo anima sepata non est pprie anima ab animando dicta. Alio mō accipit anima fm q est sepata a corpe. r sic dicitur anima quia fuit qngs anima. Et sic potest anima rōnalis ē methaphisice considerationis. r hoc est qd aliū dicit q tertius liber de anima continuat libro metha phisice. quia ibi incipit Arestoteles tractare de sepatis. et hoc postea ptinuat in methaphisica

Arguitur. Illud qd nō mouet nō ē phisice considerationis sed anima non mouetur. ergo nō est phisice considerationis. Maior p3. q2 phisicus considerat de ente mobili. r sic nō colide rat nisi illa que hnt ordinē ad mobilitatem

Dicendū q quis anima pprie nō mouet. est in ps cuiusdā entis mobilis. scz corpis anima ti. hoc sufficit q2 fm Aresto. quarto methaphi sic. scientia nō est illoz que sūt vnū imo eorū etiā q sūt ad vnum. Illa ergo cadunt sub vna sciētia q quocūqz mō ordinē hnt ad subiectuz sufficit ergo q anima habeat ordinem ad ens mobile sicut ps eius

Arguitur. Scientia moralis de anima del/ minat. ergo nō scientia phisicalis. Aīis pbat. quia stutes de quibus determinatur in mora li philosophia sunt anime accidētia. mō ad eā dem sciētiā spectat determinare de passionib⁹ r de subiecto. Dicendū q phia moralis non tractat de aia in cōmuni. sed solū de aia rōnali. quia illa solū potest virtutib⁹ informari. Et si dicatur ergo ad mō coincidunt phia moralis r phisicalis quo ad animā rōnalē. Dicendum q sub alia formali ratione considerandi deter/ minatur de anima rōnali in phia morali r phi sicali. q2 in phisica determinat de aia fm q ē ps

cuiusdā entis mobilis. s. corpis aiati. Sed in phia morali determinatur de aia fm q ē infor mabil' stntibus intellectualib⁹ r moralib⁹. Et sic Aresto. dicit in. iij. Ethicoz q tria sūt i aia scz potentie. passiones. r habitus Potētie em sūt infor mabiles virtutib⁹. Passiones autem moderātur per virtutes. habitus vero refrenāt potētiās.

Queritur. Cui parti phie subordinat ista scia. Dicendū q phie naturali. Juxta qd no tandū q vnā sciām ex pte phie subordinari est eā contineri sub aliq pte phie. sicut ps contine tur sub toto. p hoc dicendū est q ista sciētia sub ordinat phie naturali r illi pti q dicitur phisica q2 sic phisica ē de ente mobili fm se r fm pres ei⁹. ita sciētia libri de aia ē de pte entis mobilis. s. de aia q est ps corpis aiati.

Queritur. Quē ordinē h3 iste liber inter li/ bros phisicales Dicendū q est sextus in or/ dine. Et hoc p3 p sufficientiā libroz phisicaliu Nam phisica est de ente mobili. Et hoc est du pliciter. q2 aut incontracte vel contracte. Si p mū sic est liber phoz. in quo agitur de cōmuni bus passionibus entis mobilis. Si scdm hoc est duplr. vel contrahit ens mobile ad primaz spēm motus scz localis. et sic est liber de celo r mundo. in quo determinat de pibus vniversi scdm q hnt ordinem r sitū in vniverso. tal' aut situs r ordo acquirit p motū locale. Vel cōtra hitur ad formā simplicis elementis r sic ē liber de generatiōe in q determinatur de motib⁹ ad formā in cōi. r hoc in prio. r de generatiōe ipoz elementoz in scdo. Vel sit contractio ad formā mixti r hoc ē duplr. q2 vel cōtrahit ens mobile ad formā mixti impfecti. r sic est liber metheo roz. in q determinatur de impressionib⁹ q nō hnt mixtionē qtuor elemētoz. sed mixtionem qualitātū quattuor elemētoz. vel contrahitur ens mobile ad formā mixti pfecti. r hoc est du pliciter. Vel inaiati. et sic est liber de minerali/ b⁹ in quo determinatur de mineralib⁹. sic sunt aurū argenti plūbum rē. Vel animati r hoc ē duplr. q2 vel determinatur de principio aiato rū r sic est liber de aia. vel de ipsis aiatis. hoc est duplr. q2 vel in generali. r sic est liber puoz naturaliu Vel in speciali r sic ē liber de aiabilib⁹ vegetabilib⁹ r plātis. Sic ergo est ordo libro rum phie naturalis. q2 phisicoz est prim⁹. de celo et mundo scdus. de generatiōe r cor. terti us. Meteoroz quart⁹. de mineralib⁹ quint⁹ de anima sext⁹. paruoz naturalium. septimus de animalibus vegetabilibus r plantis octa uis.

*In pte phie subord
tu pta ista*

*Quē ordinē h3 iste liber
Bufficientia libroz*

Quid est quod libri sunt

Prohemium

autoris

Arguitur. Liber de mineralibus non est translatus, ergo liber de anima erit quintus, et etiam non debet putari inter libros naturales Aristotelis.

Dicendum quod quibus non sit translatus, tamen alij inueniunt scientiam de mineralibus, sicut Albertus qui collegit ex diuersis libris unum tractatum de mineralibus. Secundo est dicendum quod isti libri prout dupliciter ordinari. Uno modo secundum quod sunt translati, et sic liber de anima est quintus, quia non habemus librum de mineralibus translatum de greco in latinum. Alio modo ordinantur libri naturales secundum modum attractionis subiecti, et sic liber de anima est sextus et hoc est essentiale in ordine. Primum autem est accidentale et ideo absolute dicendum est quod liber de anima est sextus.

Queritur. Quid sit subiectum librorum de anima. Dicendum quod est anima considerata secundum suam substantiam et secundum suas partes. Et ratio est, quia in primo libro et in vna parte secundi determinatur de substantia anime, et in alia parte secundi de partibus subiectiuis et partibus. Unum quibus anima non habeat partes integrales quantitas, habet tamen partes subiectiuis et partibus, partes subiectiue sunt anima sensitua, anima vegetatiua et anima intellectiua, sed partes partibus sunt potentie anime, scilicet intellectus, voluntas, visus, auditus, et sic de alijs.

Arguitur. Anima est subiectum cuiuslibet scientie, ergo non est tamen subiectum istius scientie. Dicendum quod duplex est subiectum scilicet inherens cui inheret aliquid scientia, sicut dicimus quod paries est subiectum inherens albedinis, quia albedo inheret parieti et sic est verum quod anima est subiectum cuiuslibet scientie, quia secundum Aristotelem in antepredicamentis, scientia est in anima sicut color in corpore. Alio modo accipitur subiectum per subiectum attributionis, et sic illud dicitur subiectum attributionis cui attribuitur passionis in aliquid scientia, et sic anima est subiectum huius scientie sicut dicitur supra.

Arguitur. Simplex forma subiectum esse non potest. Dicendum ad maiorem quod forma dicitur quadrupliciter simplex. Uno modo simpliciter quia scilicet nulla habet in se compositionem, et sic solus deus est forma simplex. Et tunc secundum est quod talis forma simplex non potest esse subiectum accidentis cum in deo nullum sit accidens, prout tamen adhuc esse subiectum propositionis, ut deus est bonus, et sic de deo est scientia ergo oportet quod sibi aliqua attribuantur per modum passionis. Alio modo forma simplex dicitur quia non est composita ex materia et forma, sic subseparate sunt forme simplices et talis forma simplex prout esse subiectum accidentis, sic est in angelo intellectus et voluntas que sunt forme de secunda specie

qualitatis. Tertio dicitur aliquid simplex, quia non est mixtum ex quatuor elementis, et sic celus dicitur simplex, et quod sic est simplex prout esse subiectum accidentis materialis, sic patet de elementis. Quarto dicitur aliquid simplex, quia non includit in se multitudinem suppositorum secundum quod homini, et sic spes speculatiua dicitur esse simplex, et tale simplex est subiectum formatum quod consequuntur corpus mixtum, per hoc ergo dicendum est quod anima non est pure simplex siue primo modo, sed secundo modo quia non est composita ex materia et forma, et sic prout esse subiectum accidentis.

Arguitur. Corpus animatum est subiectum huius libri ergo non anima, probatur quia iste potentie de quibus hic loquitur Aristoteles, sunt potentie anime vegetatiue et sensitue, et fluunt a corporibus animatis ergo corpus animatum est subiectum. Dicendum quod corpus animatum non potest esse subiectum propter duas causas. Prima est quia non est satis commune, quibus enim in ista scientia considerat de potentibus conuenientibus toti animato, tamen etiam in eodem libro fit mentio de aliquibus passionibus que tamen anime conueniunt et non corpori animato, sic sunt intellectus agens intellectus possibilis et voluntas, sed anima est subiectum satis commune quia etiam potentie sensitue et vegetatiue fluunt ab anima tanquam ex principio et principali subiecto sic in prima questione dicitur. Secunda ratio est quia si considerat de istis potentibus secundum quod principaliter fluunt ab anima, et hoc fit ad duos libros de sensu et sensato, in quo libro tractat de potentibus sensituis secundum quod principaliter fluunt ab anima et corpore, et ideo anima est hoc subiectum, ibi autem corpus animatum.

Arguitur. De subiecto dicitur presupponi quia est et quod est, sed hoc inuestigat quod est anime ut patet secundo huius, ergo non erit subiectum. Dicitur quod subiectum aliquid scientie accipitur dupliciter. Uno modo secundum quod ponitur in demonstratione, et eo modo oportet principia presupponi que sunt diffinitio subiecti, quia ex presuppositione necessaria principiorum accipitur necessitas conclusionis. Alio modo accipitur subiectum absolute autem vel post actuali demonstratione, et sic prout etiam quod est inuestigatum. In signum cuius primo posteriorum quod est ponitur per conclusionem, et in quibus posteriorum ponitur questio que scilicet. Secundo prout dicitur quod in scientia non dicitur inquiri diffinitio subiecti ex principijs illius scientie, sed Aristoteles hoc inquiri diffinitionem anime ex actu et potentia que sunt principia metaphisicalia.

Arguitur. Anima est forma, ergo non potest esse subiectum, quia subiectum est materia. Dicendum quod forma non potest esse materia ex qua, sed bene potest esse materia in qua vel circa quam est ergo anima materia in qua, quia in se habet passiones et potentias, et est materia circa quam, quia circa animam versatur intentio autoris.

Subiectum anima sunt partes

Duplex est subiectum

Forma dicitur simplex quadrupliciter

5

4

3

2

1

0

0

0

0

0

0

0

0

0

0

0

0

0

0

Liber

De Anima

Arguitur. De nullo corruptibili est scientia. sed anima est corruptibilis. ergo de anima non est scientia. pbat qz aia vegetativa et sensitiva corrumpuntur ad corruptionem subiecti. Dicendum qz corruptibile accipit duplici. Uno modo p pte. pte significat aptitudinem ad corruptionem actualem. et sic de corruptibili potest esse scia sic de subiecto. quia de corruptibili potest cognosci qd ipsum est corruptibile. Alio modo accipitur corruptibile improprie. pte significat actualem corruptionem. et sic de corruptibili non est scientia vt de subiecto. Cuius ratio est qz hoc qd fm se e corruptibile non potest habere passionem que dicat incorruptibiliter de subiecto. sufficit ergo qd de aia pnt dici alique passiones incorruptibiles qd pnt demonstrari p propria principia de ipsa

Arguitur. Si corpus aiatum non esset subiectum istius libri. tunc ista scia non esset subordinata pte naturali. qz sic aia non contrahit ens mobile sicut fac corpus aiatum. Dicendum qd duplex est tractatio generalis subiecti. Una est ad ptes subiectiuas. et sic corpus aiatum contrahit ens mobile et non anima. Alia est tractatio ad pte integrale. et sic etiam anima contrahit ens mobile. qz aia est ps integralis eiusdem entis mobilis. scilicet corporis animati.

Innotum ho

Quentur quo diuidit iste liber puma sui diuisione. Dicendum est qd diuidit in ptem et tractatum. Et ratio illius diuisionis est qz scia opponit ignorantie. fm ergo duplicem spem ignorantie oportet ponere duplicem pte in scia. Queda enim est ignorantia negationis. Et est qn qd nihil cognoscit de subiecto. et tal ignorantia remouet p ptem. qz in ptem fit quedam generalis determinatio de his q in libro tractantur. et ideo ex ptem habetur general cognitio ipsi subiecti. Et fm hoc ptem sic describitur. Prohemium est ptem pambu. elucidans animu remouens ignorantiam negationis. Sz tractat siue scia remouet ignorantiam contrarie dispositis. qz si aliqs sit pte dispositus circa subiectu alicuius scie tunc talis praua dispositio remouetur p tractatu. Et istud potest intelligi de ignorantia pte dispositis quocunqz modo accepta. Dicit enim in scia aliqs pte dispositus dupliciter. Uno modo pte qz hz habitum pte scientie. Exemplum. Si aliqs crederet q anima non hret potetias ille hret habitum pte huic scientie libri de aia. Dicitur etiam aliqs pte dispositus pte uarietate. qz scz adhuc non dicitur acqsiuit habitum scie de subiecto. et tal ignorantia etiam remouet p tracta

tum De pma ignorantia loquitur Aresto. i. poster. ubi dicit q ignorantia pte dispositionis generatur in alio syllogismo falsigraphu. Item ptem diuiditur in tres ptes. Cuius ratio est. qz ptem nihil aliud est qz dispositio recipiendis illa sciam. Sed dispositio opponitur indispotio q qnq attenditur ex pte scientis. Qnq ex pte rei scite. Et hoc duplex. Uno modo qz res cognita pponitur sine alio ordine et illa remouet pte ptem. Alio modo qn res scita non hz difficultate. et sic discipulo non mouetur ad attendendu et illa remouetur pte ptem. Sed pma indispotio scz ex pte scientis remouetur p pma pte. Un in pma pte reddit auditores tenuolos. i. bene uoluntatis ad audiendu libz. In scda reddit eos dociles. i. bene dispositos ad recipiendu doctrina. In tertia reddit eos attetos. i. intetos ad audiendu. Primum facit ostendendo utilitate et dignitate istius scie. Scdm facit ostendendo ordine pcedendi. qz facilius aliquis hoc potest sciitifice cape qd pponitur sibi per ordine. Tertiu ostendendo difficultate scie qz in difficultatib oportet facere aduertentia vel attentione. Incipit ergo sic liber de anima. Honoru honorabilium noticia opinantes. Et intendit in illa pte ostendere dignitate illius scientie. et hoc facit duplex. Primo in generali. Secdo in speciali. In generali. qz ostendit ista scientia esse de numero bonorum honorabilium. Et hoc non est speciale istius scientie. sed coe omnibus scientiis speculatiuis. Et intendit ista rationem ex pte pte. Qz bonu honorabile inter oia bona est dignissimu. sed scia libri de aia est bonu honorabile. ergo fm se e dignissima. Minor pbat pte pte. qz ois noticia. i. scia speculatiua est de numero bonorum honorabilium. Et dz sic textus ordinat. Nos scz philosophi sumus opinantes noticia. i. sciam speculatiuam esse bonorum honorabilium. i. de numero bonorum honorabilium.

Quentur. Utz ois scia speculatiua sit bona et honorabilis. Dicendum est sic. Qz autem est bona probat duplex. Primo sic. Dispositio est aliquid bonu sui pfectibil. sed scia est pfectio ipsi intellectus. ergo est bona. Minor pte. qz bonu et ens pueruntur. sed quilibet pfectio adducit aliquam entitate ergo adducit aliquam bonitate. Minor pbat ex pma pte pte methaphisice. qz hoies natura scire desiderant sicut tendetes ad intellectus pfectione. Naturalis est appetitio est ad bonu. Etiam intellectus noster est in potetia fm se et pte actus et fit in actu pte scias. Secunda ratio est. qz hoc est bonu cuiusq rei quo vnitur suo principio. quia in hoc consistit pfectio rei. sed pte sciam

Handwritten marginal notes in the right margin, including phrases like 'et sic pte' and 'et sic pte'.

in omnib⁹ et ppter tales aliqui sunt honoran-
di. quia aliqui diuitie sunt bonū honestū. Ali-
lie sunt diuitie bonoz tpaliū exterioroz. et ppter
illas diuitias nudī sunt honorandi. Illi enim
qui honorant diuites ppter diuitias tpales er-
rant non diiudicando bonū honestū et bonuz
vtile. Et si dicat q^d diuites honorant nec sci-
entes nec virtuosī. Dicendū q^d diuites sunt
in duplici differentia. Quidā enī sunt diuites
et alioz rectores. sicut sunt superiores cōmunita-
tum. et tales diuites debēt etiā honorari quū
non sint scientifici nec virtuosī. qz in eis hono-
ratur tota ciuitas et cōmunitas. in qua cōmū-
nitate multi reperiunt scientifici et virtuosī.
Et sic magister cuius insciēs et inuirtuosus ho-
norari potest. Alii sunt diuites non tamen alio-
rum rectores. et illi nullo modo sunt honorādi
si tamen aliqñ contingat hoc contingit ex errore
hoim plus diligentū bona vtilia qz bona ho-
nesta.

Queritur. Utz omnis noticia sit de nume-
ro bonoz honorabilū. Dicendū q^d sic. qz
ppter se appetitur sicut dictū est. Sed argui-
tur q^d non. qz scientia practica nō est de numero
bonoz honorabilū. ergo non oīs scia est de nu-
mero bonoz honorabilū. Dicendū q^d veruz
est q^d nō oīs scia est de numero bonoz hono-
rabilū. sed oīs scientia speculatiua. et hoc deno-
tatur in terru cū dicitur noticia. quia p^r noticiam
intelligit scientiā speculatiuā. Cui⁹ rō est qz si-
cut finis scientie practice est opari. ita finis scie-
tie speculatiue est cognoscere. cū ergo vniūqz
denotatur a suo fine. sic optime p^r noticiā relig-
tur scia speculatiua.

Arguitur. Medicina est scia practica et est
honorabilis. ergo aliqua scia practica ē hono-
rabilis. Ans pbat in ecclesiastico vbi dicit
Honora medicū ppter necessitatē creatū enī
eum dñs. **Ad q^d duplex est pars medicine.**
Est enī vna pars speculatiua siue theozica. et a-
lia pars est practica q^d patz ex libro Amphozū
moz Galieni qui sic incipit. Medicina. alia
est speculatiua. alia practica. capiendū ergo me-
dicinam quātū ad illā ptem que est de princi-
piis infirmitatū et complexionibus. sic est sim-
pliciter speculatiua. et hoc mō est honorabilis
quia sicut dicit Aresto. i principio paruoz nā-
turaliū. Ubi phisicus desinit. ibi medicus inci-
pit. Capiendū autē medicinā qstūm ad illam
ptem que est practica fm quā docet applicare
ista principia generalia ad ptilares infirmi-
tates. sic non est honorabilis quā p^rie habēt
empira. et sic illi non sunt honozabiles. qz nō

hnt causas et principia ex quib⁹ ista cōsurgūt

Arguit. Multe scie speculatiue appetitur
ppter alias scias. ergo ille non sunt honozabi-
les. Ans pbat de loyca que est scia speculatiua
et tñ ordinat ad oēs alias scias. ergo est bonuz
vtile. et non honozabile. Dicendū q^d dupli-
citer aliqua scia est honozabilis. Uno mō for-
maliter et finaliter simul. et tñc illa scia est ho-
norable que ppter se appetitur et non ordina-
tur ad aliquā altioz sciam. et sic scia metaphi-
sicalis est honozabilis in lumine nature. qz in
lumine nature nō ordinat ad aliā sciam. Et in
lumine gratie theologia ē honozabilis. et in lu-
mine glie scia beatoz ē honozabilis. Alio mō
aliq scia est honozabilis formaliter tñ. qz in se
h^z formā honesti scz vñ appetit fm se. et sic alie
scie speculatiue sunt honozabiles. qz hnt in se
vñ appetant quū nihilomin⁹ ordinatur ad a-
lias scias. et sic loyca etiā est honozabilis. Si-
militer p^r dicit de virtutib⁹. qz sunt alique virtu-
tes non ordinate ad alias sicut sapientia inter
virtutes intellectuales. et prudentia inter vir-
tutes morales. Alie sūt vtutes q^d ordinant ad
alias. sicut alie virtutes morales et etiā virtu-
tes intellectuales alie a sapia ordinant ad alias
sicut ad sapiam. sicut virtutes morales ad pru-
dentiam.

Arguit. Aliq scie sūt phibite etiā speculatiue.
ergo nō sunt oēs honozabiles. Ans pbat. qz
scie magice. s. nigromātia. piromātia. astrolo-
gia q^d sūt phibite oib⁹. Medicina et leges q^d p-
hibent sacerdotib⁹. **Ad q^d triplicit aliq scia p-**
hibet. Uno mō ex pte sciaz. qz sunt scie solū vo-
ce. et sic nigromātia et piromātia sunt phibite.
Tales enī scie cōsurgūt ex pacto inito cū demo-
ne. et si quōz aliq cōtingat nō tñ sūt sicut ex ali-
qua certa scia. sed ex pte opis demonis. q^d quōz
aliqd facit simpliciter. et quōz apparet aliqd face-
re qd tñ nō facit. sicut in p^rstigijs. et tales scien-
tie sunt phibite oib⁹ hoib⁹. nō enī licet aliq
h^zre pactū cū demone qd sit in his sciētijs. Se-
cūdo mō qdā scie sunt phibite ppter vsū. qz
timet de malo vsū ipaz quū in se sint bone sic
ars phicēdi venenū. cū enī oēs hoies vt in plu-
rimū sunt mali timetur d^r piculo abusionis il-
laz sciaz. et sic phibetur. Tercio phibetur aliq
scie p^r p^ratōem et in ordie ad discretē. quū enī
tales scie sūt i se vere scie et honozabiles tñ phi-
bentur aliqb⁹ q^d sunt deputati ad studiū altio-
ris scie. et sic phibetur phibiteris ne studeat sciaz
legū et medicinaz. qz tales sūt deputati ad stu-
diū theologie. et iuris canonici q^d sunt altiores
scie. Per illa dōm ad argumētū q^d nulla scia i se

Liber

Primus

est prohibita. qz nigromantia et piromantia non sunt scie sicut et ars conficiendi veneni. Et sic scia medicinalis non phibetur absolute. sed de terminata in ordine ad discipulum.

Magis autē alterā

Hic p̄ter Aresto. ostendit dignitatē huius scie in speciali. ostendendo eā esse digniorē alijs scientijs speculatiuis. Et p̄rio ponit duos modos quib⁹ vna scia speculatiua ē dignior alia. Secūdo applicat illos ad p̄positū scz ad istā sciētā de aia. Dicit ergo p̄rio qz vna scia ē dignior alia. p̄p̄ duo. P̄rio ex p̄te subiecti. et sic illa scia ē dignior. q̄ ē de nobiliori subiecto. et sic methaphisica ē dignior q̄ alie scie. qz ipa ē de deo. et alie scie sunt de creaturis. Secūdo aliq̄ scia est dignior ex certiori mō p̄cedēdi et demonstrādi. sicut scie mathematicales. Deinde applicando ad istam sciām dicit qz ex vtraqz cā historia v̄l scia de aia est p̄ponenda alijs scientijs qd est verum in scientijs naturalibus. Et hoc declarat in textu. Primo quo ad primū scz ex parte subiecti quia ista scientia ē melior et mirabilior. Melior quia anima est melior omnibus formis corporalib⁹. Et mirabilior quia anima hz multos effectus. de quibus merito miramur. Et sic ista scientia dignior est ex dignitate subiecti. Secūdo ista scientia est certior. qz est de his que in nobis experimur. quilibet eni in seipso scit qz hz intellectum voluntatem. visum. auditum. et sic de alijs. Percipit eni in seipso qz hz multas potentias quia vna rebellat cōtra aliam.

Queritur. Utz in artibus possint inueniri iste due conditiones sicut in scientijs. Dicendum qz sic. qz sicut vna scia ē dignior alia istis duob⁹ modis. sic etiā vna ars est dignior alia istis duob⁹ modis. Primo eni illa ars ē dignior q̄ hz dignus obiectū. sicut ars faciēdi aliqd̄ circa aurū. vt ars aurifabri ē dignior arte sutorie. qz aurū est dignius correo. Alio modo ars ē dignior ex certitudine opationis et ideo aurifaber ille est dignior qui p̄fectius et certius facit siolā quā ille q̄ minus p̄fecte facit. sicut ille q̄ firmā certitudinē facit siolā hz p̄fectius artē q̄ inexpertus.

Queritur. Quis istorū modorū ē dignior alio. Dicendum qz simpliciter debet attendi dignitas ex p̄te obiecti. Et hoc p̄bat autoritate et rōe. Autoritate Aresto. in li. de aialib⁹ vbi sic dicit qz meli⁹ et dignius ē scire modicū et imp̄fecte de rebus p̄fectis quales sunt substantie separte. qz cognoscere multa de istis inferiorib⁹ imp̄fectis p̄fecte. Et hoc ideo. qz magnū intelligibile ma-

gis p̄ficit intellectū. Rōe sic qz ab illo habz res aliqua dignitatē a quo habet suā speciem. qz dignitas essentialis sumit ex specie et natura rei. Sed scientia habet entitatem a subiecto. ergo etiā simpliciter dignitatē habet ex suo subiecto quia habet vnitatem a subiecto. vt dicit p̄rio p̄sterior. Illa ergo dignitas que est ex certitudine non est ita essentialis sicut ista.

Queritur. Quare Aresto. vocat istā sciām de aia historiā. Dicendum qz hoc cōtingit p̄pter similitudinē quā habet ad historiā. que similitudo ex tribus p̄t attendi. Primo qz sicut i historijs tradunt et narrātur quedā generalia et principalia gesta nō aut̄ particularia. qz sic fiet nimis magna. sic etiā in isto libro de aia traduntur generalia quedā et principalia de anima et in libris posteriorib⁹ descenditur p̄ricularius de singulis aialibus determinando. vt in libro de vegetabilib⁹ et plantis et de animalib⁹. Secūda similitudo ē qz in historijs sepe prius facta posterius narrātur et econtra. ita etiā in hoc libro p̄ceditur de potentijs et opationibus aie ad eius essentiam. Tercia similitudo est. qz sicut in historijs traduntur aliqua specialia que nobis experimur. ita scia de aia est de his que in nobis ita esse naturaliter experimur. sicut sunt opationes et potentie anime.

Queritur. Utrū historia. i. scia de aia sit in primis ponenda. Et videt qz non. qz liber phisicorū est prior illo. Dicendum qz istud aduerbiū primū p̄t dupliciter accipi. Uno modo vt dicit ordine. et fit sic cōpatio istius scientie nō ad oēs libros phisicales. sed ad illos in quib⁹ determinat de aialib⁹ et aiatis. Et sic ista est vera qz scia de aia est primo ponenda. Compendio aut̄ istū librum ad oēs libros phisicales. sicut libri phisicorū de generatiōe. meteororū et de mineralibus p̄cedunt istū. Alio modo capitur primū p̄t dicit dignitatem. et sic ista p̄positio certus est vera compando etiam istū librum de anima ad omnes libros phisicales. non tamē compando ad metaphisicam que est simplicif prima et digna. Et rō est quia dignitas alicuius scientie principaliter sumitur ex subiecto. Sed liber de anima habet nobilius obiectum qz alij libri naturalis phie. quia animā que est dignior aliqua re naturali.

Arguitur. Scientia que est de toto est dignior qz scientia que est de parte. sed in libro de sensu et sensato determinatur de toto scz de corpore animato. et hic determinatur de parte t̄m scz de anima que est pars corporis aiat. ergo scientia libri de sensu et sensato est dignior. Dicendum

De Anima

etiā est honorabilis. quia habet intra se vñ appetitur. etiam si non ordinetur ad alias scientias. Similiter prius dictum fuit in loyca.

Inquirimus autem

Postq̄ posuit primā p̄tē p̄hemij in qua reddidit auditores beniuolos. Hic cōsequenter ponit secundā partē p̄hemij in qua reddit auditores dociles. Dicitur enī auditores dociles. q̄a sunt apti ad capiendū doctrinā. Auditor enim facilius capit doctrinā q̄ sibi p̄ponit. oñdit ergo ordinē p̄cedēdi in ista scia. Et dicit q̄ vult istū ordinē seruare q̄ primo vult determinare de aīa q̄tū ad ei⁹ essentia et substātia. et hoc i primo libro facit s̄m opinionē antiquoz et in p̄ncipio secūdi s̄m veritatē et opinionē p̄p̄riā. Deinde dicit q̄ velit inquirere q̄ accidunt circa animā q̄les sunt potentie et passiones aīe. q̄ passiones sunt in duplici differētia. q̄ quedā sunt cōmunes aīe et corpi sicut sunt potentie aīe vegetatiue et sensitīue. q̄dā sunt p̄p̄rie ipi aīe que sunt potentie intellectīue quales sunt intellect⁹ et voluntas. Determinat ergo primo de illis q̄ cōueniūt aīe et corpi simul. sicut ille q̄ sunt cōmunes homini et alijs aīalibus. et que sunt cōmuniōres ideo prius determinat de eis.

Arguit. In scientijs est p̄cedendū a nobis notioribus. sed talia sunt accidentia. ergo prius determinare deberet de accidentibus antequā determinat de substātia aīe. Dicēdū q̄ duplex est p̄cessus. nā quedā est quo ad nos qui non est scientialis. et sic p̄t p̄cedi ab effectibus ad causas. q̄ effectus sunt nobis notiores causis. Alius est p̄cessus quo ad naturā et sciētialis. et sic substātia est ant̄ accidens. q̄ substātia est causa accidentis. scientifice ergo p̄cedit a causa ad effectū. q̄ demonstratio p̄pter q̄d q̄ generat scientiā p̄cedit a causa ad effectū. vt patet primo postero. per hoc ergo dicēdū est ad argumentū q̄ cū in isto libro tradit scia de aīa p̄cedendū ē a substātia aīe ad eius accidentia

Arguitur. In isto textu dicit Aresto. q̄ vult determinare de natura et substātia aīe. sed substantia et natura sunt idem. ergo hic est superfluitas. Dicēdū q̄ natura et substantia sunt idem s̄m rem. q̄ natura est idē q̄ species rei s̄m q̄ dicit Boe. q̄ natura ē informans vnāquāq̄ rem specifica differētia. et sic substantia est etiā natura. differunt tñ s̄m rōnem. q̄ dicit substātia absolute. natura vero relatiue. q̄ essentia rei absolute accepta dicit substātia. sed talis essentia ad opationes cōpata vocat natura. sic etiā est de aīa. q̄ aīa d̄ substantia inq̄tum dat esse

absolute corpi. Sed dicit natura s̄m q̄ ē p̄ncipium opationū vitaliū. et hoc est q̄ dicit. ij. phicoz. q̄ natura ē p̄ncipium mouēdi et q̄scēdi

Omniino autem 7.

Hic ponitur terciā pars p̄hemij in qua reddit auditores attentos. et hoc facit oñdendo difficultatem hui⁹ scientie q̄ oportet in re difficili maiori facere attentōne. Et primo p̄ponit hoc dicens q̄ aīa p̄t aliquā fidem. i. aliquā certitudinē de ipsa aīa. est omniino. i. p̄fecte et penitus difficilimoz id est v̄lde difficile. Deinde i speciali ponit difficultate. Primo q̄tum ad cognitionem substātie. Secūdo q̄tum ad cognitionem accidentiū et passionum. s̄e ibi. Dubitationem aut̄ habent. Circa primū primo ponit difficultatem quātum ad modum d̄finiendi. Secūdo q̄tum ad ea que ingrediuntur d̄finitionem ibi. Primū aut̄ fortassis. Circa primū dicit q̄ difficile ē cognoscere quō debet inuestigari d̄finitio aīe. et circa hoc primo ē dubitatio. Utrū sit vna via inuestigandi q̄ditatē aīe cum via inuestigandi d̄finitiones et q̄ditates aliarū rez. Et arguit ad hoc Aresto. q̄ sic. Et ponit duas rōnes. quarū prima ē. De quibus est vna questio de illis erit vna inuestigatio. sed de q̄ditate aīe et aliarū rez est vna questio. q̄ vndiq̄ querit quid est. ergo erit vn⁹ mod⁹ inuestigandi omnes d̄finitiones. Secūda rō est. q̄ sicut ē vna via cognoscendi oīm p̄p̄ioz accidentium sc̄z demonstratio. sic etiā videt q̄ oīm substantiarū sit vna via cognoscendi q̄ditates earum passiones enī indifferenter inuestigantur p̄ demonstrationem. ergo etiā q̄libet q̄ditas debet inuestigari p̄ vnā viā. Dicit aut̄ Aresto. in textu. q̄ fortassis ē vna via. q̄ licet d̄finitio aīe inuestigat via diuisionis. vt docet in sc̄do hui⁹. sic etiā d̄finitiones aliarū substantiarū debēt inuestigari. tñ partes posite in d̄finitione substantiarū loquēdo de toto aiato insunt intrinsece d̄finito. tamen differenter. quia per materiam et formam phisice. loyce per genus et differētiā sed partes posite in d̄finitione anime. nō habent se intrinsece ad d̄finitum. sed habent se sicut additamentum. quia anima d̄finitur p̄ corpus. et corpus est extra intellectum anime.

Si autem est vna

Hic remouet Aresto. aliaz dubitationē. Et dicit. si sit vna via ad inuestigandum d̄finitionē aīe et aliarū substantiarū tunc est magna difficultas que sit illa via inuestigandi p̄ quam ille d̄finitōes inuestigant. an illa sit via demonstratio

tionis. sicut dicit Procras an sit via diuisionis sicut dixit Plato. vlt sit aliqua alia videlicet compositiois qua ponit Aresto. ij. posterio. vbi dicitur qd diffinitioes substantiarum inuestigantur per viam diuisionis non syllogisticam et compositionis. et bet tñ noian a termino. et ergo non noiat via diuisionis et compositionis

Queritur. Quare ponit hic Aresto. tñ duos modos inuestigandi ipm qd qd est cum ta men plures sint. Dicendum qd idem. quia iste due opiniones fuerunt tpe Arotelis magis famole quaz vna fuit ab Procrate posita qua etiam tangit Aresto. ij. posterio. improbando eam. Alia fuit opinio Platonis. qd dixit qd qui dicitur essent inuestigande per viam diuisionis syllogisticam. Sed Aresto. etia ponit qd diffinitio per viam diuisionis inuestigari debet sed non syllogisticam. sicut dixit Plato. et illa via diuisionis conuincit cu via compositionis. qz in principio genera diuidunt vt in fine componantur in diffinitione illi diffiniti. cui diffinitio inquirebat

Arguitur. Scientia de aia e certissima. ergo aia est facilis cognitionis. qz difficilima sunt in certa. Dicendum qd aia accipitur dupliciter. Uno modo qd est ad ea est. et qd est ad opationes et potentias que sunt principia talium operationum. et sic cognitio de aia e certissima. imo scia de aia est de his que experimur in nobis. qz aliquis facilliter cognoscit in se habere visum aut tactum. Alio modo accipit aia qd est ad quid est. et sic cognitio de aia est difficilima. Et hoc potest facilliter patere ex signo. qz antiqui philosophi habebant multas opiniones de natura aie. quia non potuerunt in eius cognitione venire.

Sed tunc querit quare cognitio de aia quo ad quid est. est ita difficilis. Circa ista questione scias qd ex duabus causis contingit aliquid difficile esse cognitionis. Primo ex parte rei cognoscibilis que est in se imperfecta et deprese nature non potens mouere intellectum. neque sensum. et sic materia prima. motus. relationes. et sex vltima predicamenta sunt difficilis cognitionis. Alio modo aliquid est difficilis cognitiois ex parte ipsius intellectus. qz scilicet intellectus e imperfectus non potens tendere in cognitionem alicuius perfecti cognoscibilis. Et eo modo de et substantie separate sunt difficilis cognitionis quasi excedentes proportionem nostri intellectus. Et si se de visum. qz aliquid dicitur difficile visibile ex parte visibilis sicut tenebrosum et obscurum. Alio modo aliquid dicitur difficile visibile. ex parte videntis et sic lumen solis est difficile visibile. Intendebat ergo questio querere an difficultas ipsius anime

pueniat ex natura ipsius anime. vlt ex natura ipsius intellectus. Tunc videtur qd aia accipitur dupliciter. Uno modo per animam vegetatiuam et sensitiuam. et sic aia est difficilis cognitionis ex parte anime qz ille anime sunt nimium immerse materie. et ideo qd est ex parte animarum difficulter cognoscuntur et ideo in arbore porphiriana insensibile e differentia anime vegetatiue. qz non poterat imponi differentia affirmatiua per se cognoscibilis. Alio modo accipit anima per animam rationalem. et sic adhuc accipitur dupliciter. Uno modo vt est pars totius hominis. et ex illa parte habet aliquid imperfectionis. et tunc est difficilis cognitionis etiam in se propter suam imperfectionem. Alio modo vt est accipitur separabilis a corpore. et sic est difficulter cognoscibilis ex parte intellectus nostri. habet enim vt sic portionem cum substantiis separatis. sicut enim substantie separate sunt difficulter cognoscibiles ex eo qd excedunt nostrum intellectum. sic etia anima rationalis

Arguitur. Hoc cognoscitur maxime ab aliquo potentia qd est potius illi potentie. sed anima nostra est potius intellectui. ergo intellectus maxime cognoscit animam. et per consequens anima est maxime cognoscibilis. Dicendum qd dupliciter aliquid e potius intellectui. Uno modo in esse nature et reale. et hoc contingit tripliciter. Uno modo quia est subiectum intellectus. et sic anima rationalis est maxime potius intellectui. qz ipsa est subiectum ipsius intellectus. et intellectus est potentia anime. Alio modo aliquid est presens intellectui. qz est habitus intellectus. et sic scientia est maxime potius intellectui. qz scientia est in intellectu. Tertio aliquid dicitur potius intellectui. qz est opatio et actus eius. et sic intelligere est maxime potius intellectui. Sed dicendum est qd hoc qd istis modis est potius alicui potentie non est maxime cognoscibile ab ea. Alio modo aliquid dicitur potius in esse. proportionabilitatis et obiectionaliter. et sic obiectionaliter est potius ipsi potentie. Et qd sic e potius ipsi potentie maxime cognoscit a tali potentia. sic autem quiditas rei materialis est maxime potius ipsi intellectui. qz est eius obiectionum. Et simile e de visu. qz id qd est maxime realiter potius visui non est maxime cognoscibile a visu. sicut est pupilla oculi. sed qd e maxime potius obiectione hoc maxime cognoscitur a visu sicut color.

Adhuc autem habet

Postquam Aresto. mouit difficultatem de modo inquirendi diffinitionem anime. Dic primo mouet dubitationem circa diffinitionem in se. et secundo qd est ad ea que ingrediuntur diffinitionem. Circa primum dicit qd hz multas dubitationes

que de pñ^{is} aie / Cu eni scia demrat pas
fioes de sbo p pñ^{is} : nre e in tali scia ggnof
a pñ^{is} sibi : cu q aia est hic sbo : nre est
dque de pñ^{is} eig. sicut pt dia q om sit ea
de pñ^{is} q st alia pñ^{is} nroz / et alia pla
noz : q pñ^{is} nroz e vnitas et pncipiū
planora . i. supfinez oigialit e pncipz .

Ar^{is} Est vnu pñ^{is} om rez sz deus
f rē Dd^z q deq e pncipiū effectiuū oīz
rez / et hoc e verū : Ar^{is} aut hic loq^r de
pñ^{is} foī hq et vīscis . et illa st diūsa
in diūsis . q ab ill pñ^{is} res hnt distinctōez
spēfca : f manifestū e q mlte res abinu
e distinguuntur specie .

Primū autē fortallis nā.

Hic rōnt mouet dubitatioez de aia qñū
ad ea q igredunt defitōez : et p^o qñū ad ge
ng : 2° qñū ad diāz : Et d^r q difficile e ggnof
e in q gñe sit aia sz pncipali . sicut at gñā
pncipalia / sba qñitas rē / Et ideo ista diffi
cultas respicit aiaz sz q e totū diffibile : qā
diffinitio eig datur p gēng et diāz .

Ar^{is} In quo gñe est aia . Dd^z q dū
aliqd est in gñe / Vno^o directe p se q e gēng
vl spēs aliq gñis pncipali : et sic aia nō e
in aliq gñe / Vnē est enī gēng vl spēm esse
vlē : f de rōe vls est eē qōda totū : Vno^o
ē directe siue reductū / et sic aia est in p
dicamēto sbe . q reductū ad idē gēng cū toto
sz cū corpore aiato . Et ad h^o denotādū ar^{is} d^r
in textū / Et fortallis aut nācū rē in quo
notauit q aia nō est directe et p se aliq p^o .

Adhuc aut vtrū corū q i pō

Hic mouet dubitatioez rē diāz defitōis
ipis aie . Suppōitō enī q enā sit de gñe sbe
adhuc e difficultas an pñeat ad gēng ac
tū vl ad gēng pōe . Diuidit enī qōda gēng
pncipale p actū et pōm . p^o f^o suppōitō
q aia sit de gñe sbe dubitai an sit actū vl
pō : Et addit ar^{is} q dū aiāz actū eē aut pōz
nō par dū : q actū et pō nō parū dūnt :
Istā aut dubitatioez soluit ar^{is} m 2° huius
pūbādo q aia sit actū corpis / et corpū est i pō
ad aiāz . Sīs enī foī e actū mēz et e māsf
nū q aia est foī corpis : q aia est actū eig .

Quoniam actū et pō mlta dūnt Dd^z
q sic / q rō est q illa mlta dūnt que
hnt oppositō rōes : f actū et pō st hmo : q rē
Mior p^o q rō pōe est recipē eē . f rō actū est
dāe esse : mō dāe eē / et recipē eē st oppositō : f
mlta dūnt : Ar^{is} Actū et pō nō dūnt : q nō
mlta dūnt . Ans p^o q illa differt q hnt diū
sa rōez spēfca / videlicet q gñēt sub eodē
gñe : f actū et pō nō dūnt spēfca f gñā . Dd^z
q differre capit dū . Vno^o p^o . et sic differre
e ab alio distāgnū diāa aliqua : et q diāa so
lū gñēt sub aliq gñe : ideo solū illa dūnt f
pōtate tūm q sub eodē gñe st / et sic sole spēz
dūnt : Alio^o rō : differre p^o et gñalit pōt
idem e qō diūsa eē . et sic quemēz gredit q
illa dūnt q in nullo quemūt vniore / sz / Et
sic diūz q pdicamēta dūnt abinuē . i. diūsi
tate hnt : nō qcludat diāz aliqz / sicut est
itelligēdū q actū et pō dūnt . i. distinctōez vl
diūsitatē hnt : Circa qōd sciedū q istā qtuor
tūm si pōe capiant / distinctio diūsitatē / diā / et
qñetas hnt se siut mag^o rōe et ming rōe / q
Distinctio d^r quācūq nō idēitate aliqz siue sit
real siue rōis : et sic diūz q sup^o st distincta
vt aial et hō q st alia f rōez : Diūsitatē at
reale dūnt distinctōez : et sic lig hō et aial sit
distincta : in nullo pnt diū diūsa : f pdicamē
ta diūnt sic pmo diūsa / q st realit abinuē
distincta : Diāa at hcat diūsitatē duaz spēz
sub vno gñe : et sic addit diāa sup diūsitatē
distinctōez spēfca : q pōe loquedo pdicamēta
nō dūnt / f st diūsa : qñetas aut st diāz dua
rū spēz repugnātū . et sic qñetas addit sup
diām repugnātā : et sic nō oēs spēz st con
tū / f solū spēz repugnātes . Vno^o p^o q vbiqz
est qñetas ubi e diāa diūsitatē / et distinctio . sed
nō est / q alicubi e distinctio vbi nō e diūsitatē
sicut p^o in vīoī et sup^o . alicubi e diūsitatē
abs^o diāa sicut p^o in pdicamētis . alicubi
e diūsitatē differentā abs^o qñetas sicut p^o in
spēbz pdicamēta sbe : alicubi st oīa ista sil
sicut p^o in formis de 3° spē qualitāt / vt al
bū mag^o . Ar^{is} Qualitāt capiat differre
actū et pō nō dūnt . p^o q actū et pō in mlts
comadūt : q aia est in actū et in pō : in actū
sz ad corpū q e actū corpis : et e in pō ad scās .

Ar^{is} bñ .

et ifig

Sibi supponit est in actu ad paicte / que ifort /
 et e in po ad colores. **Ad** q acty et po capiunt
 dnt. **Ad** no simi. et absolute et cu passioe sic q
 tuent acty sine po / et po in actu. et sic valde
 mltu dnt / et diuisa sp. q tuc acty e ecntia di-
 na in q nulla e po / ut deo q est ens pfectissimu
 hnt in se oes pfectioes pfectis / Et e po in q nlla
 e acty / sicut ma pma h se accepta p pfectioes
 intellecty: q est ens pfectissimu: **Alio** mo capi-
 ut acty et po h qd: et sic tuentur in alns cre-
 aturis: q in oibz alns creaturis reperit aliqd
 de actu / et aliqd de po: et sic acty et po adhuc
 pnt capi duplicat. **Ad** no: h q referit ad idem
 h idem et sic iterz mltu dnt: q nichil idem
 est in actu et in po respai ei qd: / h solu r spu
 diuiso / Et sic e de argumento tacto: q si aia
 refat ad corp / tuc e acty: si aut refatur ad
 spes intelligibile et ad sua actia / tuc est in po:
Alio: referit ad idem h diuisa / et sic bn pnt
 coincide. q bn pnt idem ee in actu respai vniq
 et in po respai aliq / Et hoc e qd aln dnt: q
 acty et po bn quentur mltu in eode h no for-
 lit: **Ar**: ad hoc illa q no dnt: si idem: h
 deo et ma p: no dnt: q si ide: h deo e purg
 acty / et ma p: e pura po: q acty et po no dnt:
Minor p: p locu ab opposit. **Ad** no: p: q n hnt
 aliqua differna. **Ad** q negada e gna. q
 maior est falsa / no en veru est q qnz non
 dnt si idem capiendo differre ppe. q idem et
 diuis no opponit: h idem et diuisu. vn bn se
 q: q si aliq no st diuisa / st idem. h locu ab op-
 positioe negatiue. et sic arguendo minor e fla /
 q deo et ma p: st mltu diuisa: lig ppe no dnt:

Ar: Quentur hnt eade ppetate / illa st eade:
 h deo et ma p: hnt eade ppetate: q st idem.
Minor p: q simplicitas quent deo / et et me p:
Ad q duplex e simplicitas / Queda e p ne-
 gatioes copos. et illa e q quent deo / Qa qnis
 in deo st oes pfectioes rez. in in deo tales pfectioes
 no sanit copos sicut in alns creatis. qz oia
 q dnt de deo st eade cu deo. q st ecntialia ipiq
 dei. ut deo e iustq / bonq / r: **Alio**: aliqd d: sim-
 plex / ex oppoito sz p negatioes pfectioes / sz qd est
 sine o pfectioe / qz ipm h se acceptu multa habet
 in se pfectioes: et sic matia pma d: simplex.
Ad q q simplicitas no est vna q quent deo
 et me pme. vno e ptra equocatio h q quent
 deo / et me pme p opposita roem:

Ar: Ex ill q maxie dnt no pt fieri vnu:
 h ex actu et po sit vnu simpliciter: q no mltu
 dnt. q ex ma et for opoit totu opoit. ut
 ho ex aia et corpe. **Ad** ad maiore q dnt
 ex aliqb pt fieri vnu / **Ad** no: sic q vnu bi-
 feat in naz aliq. et sic est q illa q dnt ml-
 tu no pnt fieri vnu. qz p q st fra vnu / et
 no dnt: **Alio**: pt itelligi q ex duobz sit v-
 nu truu distinctu ab utroq: et sic maior est
 falsa / Et sic ex ma et for sit vnu / qz aliqd
 truu opoit: ex eis / no sic q vnu mutetur
 in aliud: et sic adhuc manz distinctio acty
 et poe. q acty no sit po / nec eot: **Ex**pli gra
 ex aia q est acty / et ex corpe qd e po / sit homo:
 no in aia sit corpe / nec corpe aia: et sic me
 se mltu dnt aia et corpe / qm ex eis fiat
 vnu teruu. Et sic p q opando actu et po:
 int se tuc mltu dnt: h opando ea ad truu
 qd ex eis opoit: no mltu differunt:

Concludendum aut et si ptibil

Hic mouet dubitatione de aia h q e totu
 pole: Et dnt q dubiu est de aia an sit
 partibil. i. localit et subiectalit diuisibil
 sicut dnt plato. q plato posuit in vno
 hoie quor aias dntes loco et sbo / sz aiaz
 role qua ponebat in cerebro. **Co**mparabile
 qua ponebat in corde / **R**utritiua qua
 ponebat in epate: Et gnatia / qua pone-
 bat in genitalibz / Et qz iste aie eent in di-
 uisibz sicut et locis sic distinguunt loco et
 subiecto: Est in dicendu q aia no sit
 diuisa in diuisis subiectis si sit in eodem
 hoie. Et sic ista est inteno **A**restotehs ut
 patebit in sequentibz libris q est tm vna
 aia in vno corpe habes tm diuersas po-
 tentias / Et sic aia est diuisibilis no in
 ptes quantitatiuas (nisi forsa p accidens
 in aialibz ipfis): h p se in ptes sibiecti-
 uas sz in spes / **D**iuiditur em sic anima
 in vegetatiua sensitua / et intellectuua:
 et in ptes potestatiuas sz in diuisas pote-
 tias / de quibz prosequitur pbs in sdo et
 terio huiq: **S**eq: textu **A**stru sit r:

ma in vegetatiua sensitua et intellectuā. Et
poco p̄ticiuas scz in diuersas potētias. De q̄b?
p̄loq̄tur Aresto in scdo et tertio hui?

Utrum sit similis

Hic ponit dubitationem de aia scdm q̄ ē totū
vle. Et dubitatio stat in hoc. Utrū ois aia sit
eiusdē sp̄ci. cū oi aia vel nō. Si nō sit ois aia
eiusdē sp̄ci. est q̄stio. An aie dr̄ant genere vel
specie. Et addit Aresto. q̄ ista q̄stio non hebat
locū apud antiquos qz ipsi solū loq̄bant de aia
rōnali. Dicebant em opa in alijs aiatis fieri a
natura. Et si loq̄mur de illa tunc manifestū est
q̄ ois aia est eiusdē sp̄ci. Dicebant em opato
nes in alijs viuentibus p̄cedere a natura et nō
ab aia qd̄ Aresto. satis reprobat in scdo hui?
pb̄do q̄ opa aie vegetatiue sunt ab aia.

Queritur Utrū ois aia sit eiusdē sp̄ci cū
q̄libet aia. Ddm q̄ sp̄s cap̄it dupl̄. Uno mō
pp̄rie. et sic species est qd̄dā vle et totū. et sic aia
nō est species qz est ps et nulla ps est sp̄s. Alio
mō accipit sp̄s p̄muniter fm q̄ illud d̄r spe
cies qd̄ est sub alio specialiter p̄tentū. et sic i p̄ti
bus substantiarū tam essentialib⁹ q̄ integrali
bus repitur sp̄s. Et sic distinguēdū est de aia
qz vel anima accipitur p̄ aia humana tm̄. et sic
ois aie sunt eiusdē sp̄ci. Vel accipit p̄muniter
p̄t se extendit ad aiam vegetatiua et sensitua
et sic omnes aie sunt eiusdē sp̄ci subalterne. et
nō eiusdē sp̄ci specialissime. Quod sic p̄bat.
qz omnis species sumit a forma rei. si ergo ois
aia in oibus aiatis esset eiusdē sp̄ci. loq̄retur q̄
omnia animata essent eiusdē sp̄ci qd̄ est ma
nifeste falsum. ergo illud ex quo seq̄tur. Et codē
etiā p̄batur q̄ aie rōnales sunt eiusdē sp̄ci. cum
hō sit species specialissima

Formitandū autē.

Hic consequēter mouet vnam dubitationem
circa vnitatē diffinitionis anime. Ex quo eniz
Arestoteles in tertū p̄cedenti dixit q̄ sunt mul
te aie et nō vni⁹ sp̄ci. sic incidit talis dubita
tio. Utrū sit danda vna p̄munis diffinitio aie
q̄ scz p̄ueniat ydee aie sicut fm platonē est dāda
vna cōis diffinitio aialis q̄ p̄ueniat ydee aialis
Aut sunt dande diuersae diffinitiones p̄ diuer
sis aiabus. sicut etiā in aiali est alia ratio canis
alia ratio hois. et alia rō dei. i. celi qd̄ dicebant
antiqui aiaturū. Quia rō aialis fm vnūq̄d̄qz
animal est altera et altera. Et arguit Arestote
les contra p̄mā p̄tem scz q̄ non est dabilis vna
cōis diffinitio q̄ cōueniat ydee aie. qz al̄ vle ni
hil ē aut posteri⁹ suis singularib⁹. et n̄ solū hoc

est fm de aiali sed de q̄cumqz alio vli.

Queritur. Quare Aresto. mouet istā dubi
tationē circa vnitatē diffinitionis aie. Dice
dū q̄ p̄pter diuersas opiniones de diffinitioni
bus. Aliqui em opinati sunt q̄ diffinitiones
rerū dantur de ydeis sepatis. et illa fuit opinio
Platonicoz q̄ ponebant vniuersalia sepata p̄
se subsistentia extra oēm intellectū. et q̄ diffini
tiones rerū darent de talib⁹ ydeis. Exempligrā
Qñ diffinitur hō. hō est animal rōnale. tūc ta
lis diffinitio p̄uenit ydee sepate et non homini
fm q̄ est in singularib⁹. Et fm istā opinionem
est danda vna p̄munis diffinitio aie p̄ueniens
ydee aie et nō singularibus. fuerūt etiā aliqui
h̄ntes oppositā opinionē scz pictagorici q̄ dice
batur naturales et dixerunt q̄ nō essent substā
tie vles. sed solū p̄culares. et sic fm illos nō ē
dāda vna cōis diffinitio aie. sed cuiuslibet alia
et alia. Aresto. aut tenet mediū scz q̄ est danda
vna communis diffinitio de aia nō q̄ illa p̄ue
niat ydee anime sicut posuit plato. sed q̄ etiā
illa diffinitio conueniat singularis animalib⁹ si
cut patet in. ij. huius. qz illa diffinitio anie con
uenit sic anime in cōmuni q̄ etiā est vera de p̄ti
cularibus animalib⁹.

Arguitur Aresto. ponit vnā cōmune diffini
tionē anime. ergo male dicit q̄ nō est dāda vna
cōis diffinitio aie. Dicendū q̄ dupl̄ de aliq̄
p̄t dari diffinitio in cōi. Uno mō sic q̄ conueni
at soli tali cōi et sic nō est dāda vna cōis diffini
tio de aliq̄ re. quo mō voluit plato dare diffini
tionē cōem. Alio mō sic q̄ talis diffinitio non
solū p̄ueniat illi cōi sed etiā singularis contentis
sub ipso et sic Arestoteles dat communem diffi
nitionem de anima.

Queritur. Quō est soluenda questio Ar.
in textu. an sit danda cōis diffinitio aie an non.
Ddm q̄ nec sic nec sic. qz nō est danda cōis
diffinitio q̄ conueniat ydee tm̄. nec ē danda dif
finitio q̄ conueniat singularis animalib⁹ tm̄. Sed ē
danda vna cōis diffinitio anime q̄ cōuenit sin
gularis animalibus. et etiā anime in cōi. Et sic dif
finitio anime data ab Arestotele dicitur de aia
in cōi et cum hoc conuenit singularis animalibus
Simile ē de diffinitione hois qz ista diffinitio
animal rōnale conuenit hōi in cōi. et singularis ho
minib⁹ p̄cularib⁹. et ad hoc ostendendū q̄ nō
p̄t dari vna cōis diffinitio anime q̄ conueniat
ydee tm̄. Aresto. ponit istā autoritatē. Animal
vle nihil ē aut posteri⁹ suis singularib⁹. qz qd̄
nihil ē nō p̄t diffiniri.

Arguitur. Ule aliquid est. ergo male d̄r q̄
vle nihil est. Ans pz. qz de nihilo nō ē scientia.
b i

Quō soluenda est q̄stio

Handwritten marginal notes in the left margin.

ea p̄ intellectū est vna obiectiue apud intellectū et plurificabilis est per multa inferiora. Ex quo manifeste elicit q̄ vniuersalitas est accidens rationis et nō est in p̄dicamēto q̄ est ens rationis factū p̄ rationē speculatiuā. Iuxta illd̄ norādū q̄ duplicat aliqd̄ dicit ens rationis. Uno mō q̄ est cōceptū p̄ rationē. et sic res realis p̄ dici ens rōnis. Alio mō aliquid dicit ens rationis q̄ est factū p̄ rōnem. Et est distinguēdū de ratione. aut sit p̄ rationē practicā sicut domus. et hoc iterū p̄ esse reale. Aut sit p̄ rationē speculatiuā. et sic ens rōis nō p̄ esse ens reale. Et per hoc p̄ intelligi qd̄ p̄muniter dicit intellectus est faciens vltimitatem in rebus. q̄ intellectus obiectiue accipiens aliquā naturā fundat in tali natura ista accidentia rōnis. Et ex hoc aliquid dicitur vlt̄ qd̄ habet in se accidentia ista. Ex q̄ vlt̄ dicitur q̄ sicut albū est accidēs rei ad extra siue vlt̄ in re. ita vlt̄itas est accidens rōnis ipsius vniuersalis post rē. Ex iā dicitis etiā seq̄tur q̄ idē est p̄dicatū dicitū de multis inferiori/ vt Sorites ē hō. plato ē hō. et sic de alijs. q̄ ibi p̄dicatur vt vlt̄ sed vlt̄ est vni. ergo ibi p̄dicat vt vni. Sicut si dicatur hō est animal. azin⁹ est aīal. ibi p̄dicatur vni p̄dicatū qd̄ est idē genere ad hōiem et ad azinū.

Arguitur Contra. si hic p̄dicaretur idē p̄dicatū Sorites est hō. plato est hō. sequeretur q̄ idē esset hō neq̄ et bonus. Itē idem saluaretur et damnaret. Nā p̄ stare q̄ Sorites est nequaz et plato bonus. et tñ sunt idē in hōie. sic idēz hō dānaretur et saluaretur. Dicendū q̄ hō accipitur dupliciter. Uno mō put est aliquid vni apud intellectū. et sic nec hō saluatur nec dānatur nec est bonus nec malus. nec alb⁹ nec niger. Alio mō accipitur hō fm̄ qd̄ ē i singularib⁹. et sic est malus bon⁹ dānabilis saluabilis. Et iō nō sequit. Si est vni p̄dicatū Sorites est hō. plato est hō. q̄ idē hō saluaretur et dānaretur. quia talia accidentia nō pueniunt hōi nisi fm̄ qd̄ ē in singularibus

Arguitur Singulare nunq̄ p̄ fieri vniuersale. sed omnia a pre rei sunt singularia. q̄ nūq̄ p̄nt fieri vniuersalia et p̄ seq̄ns intellect⁹ nūq̄ p̄t facere vlt̄. Ddm̄ q̄ singulare capitur dupliciter. Uno mō p̄ singulari p̄ se. i. pro illo qd̄ h̄z in rōne aut significatione sua singularitatē. et sic maior est vera et minor falsa. Quia tñc est verū q̄ singulare nunq̄ p̄t fieri vlt̄ p̄ quācunq̄ intellect⁹ abstractionē. q̄ qd̄ est de rōne alicui⁹ nō p̄t p̄ quācunq̄ abstractionē seu apprehēsiōnē ab eo separi. sed singularitas est de ratione illius quod est p̄ se singulare. ergo tē. Alio mō ac

cipitur singulare pro singulari p̄ alterū quod. s̄ non h̄z singularitatē ex sua pp̄ria rōne. sed per aliud cui adiungit. sicut humanitas Soritis est singularis q̄ iungitur Sorti. Tunc ē dicendū q̄ sic capiēdo vniuersale maior est falsa minor vera. q̄ tunc singulare p̄t fieri vniuersale p̄ abstractionē intellectus. Pro cui⁹ intellectu datur talis regula. Nunq̄ aliq̄ duo sic se h̄nt q̄ vni nō est de intellectu alterius. tunc contingit vni intelligere alio nō cointellecto. Exempligrā. quis hō et risibile semp̄ iunguntur realiter. tñ q̄ risibile nō est de diffinitione hominis p̄tingit intelligere hōiem nō cointelligendo risibile. Ex quo sequitur q̄ nō contingit intelligere hominē nō intelligendo aīal rōnale q̄ animal rōnale est de diffinitione hominis. Per hoc dicitur ad p̄positū q̄ q̄ singularitas p̄ se nō est de rōne singularis singularitati siue singularis p̄ alterū. Ideo p̄t singulare singularitātē siue p̄ alterū intelligi nō cointelligendo singularitatē illius in quo singularitatur p̄ se. quis tñ in ipsa re semp̄ iunguntur. Et hoc est qd̄ dicit solet q̄ vniuersale fit per abstractiones nostri intellect⁹. i. vlt̄ fit per h̄ q̄ aliqd̄ abstrahitur a singulari per se. Exempligrā. Hō et Sorites iungunt in re et tñ Sorites nō est de rōne hōis. q̄ si sic tñc nō inueniretur hō extra Sortē. potest ergo hō intelligi non cointelligendo Sortē. et sic habetur vlt̄. Similiter ē ddm̄ de genere et sp̄e. quis sp̄es nunq̄ possz fieri genus per abstractionē q̄ in sua ratione includit vlt̄imā dīm. tñ specificatū p̄t fieri gen⁹ vt hō nunq̄ p̄t fieri gen⁹ sed aīal in hōie p̄t fieri gen⁹ per abstractionē a dīmā specifica hōis que non est de rōne animalis

Arguitur Videtur q̄ vniuersale in reb⁹ sit. pbatur q̄ Por. loq̄ns de vniuersalibus vocat ipsa res. dicēdo istaz rerū speculatione. Dicendū q̄ vniuersale perfectū qd̄ est vlt̄ post rez ē in reb⁹ fundamentaliter et nō fm̄ illā p̄ditōnē fm̄ quā vocatur vniuersale. Lapidē autēz vniuersale p̄ vniuersali in re. sic est actualit̄ in reb⁹. q̄ h̄z iungitur singulari fm̄ q̄ h̄mōi. Circa qd̄ scēdū q̄ natura vel essentia designata per modū totius. vt hō p̄t triplicat p̄siderari. Uno mō fm̄ ei⁹ pp̄ria rōnem. et sic pueniūt nature q̄ cadūt in ei⁹ prop̄a diffinitione et passiones exorte ex p̄ncipijs essentialibus. et nō pueniunt vt sic nature aliq̄ predicata accidentalia realia nec rōnis. Ideo qñ queritur an natura sic p̄fixe/rata sit vniuersalis. Ddm̄ q̄ nō. q̄ de rōne vniuersalis ē vnitas cū multiplicatate aptitudinali quaz quelibz p̄ditō superaddit vni accidēs

Liber

Primus

rōnis. Sup addit em̄ vnitas relationē rōnis ipsius nature ad intellectū. quia vt sic natura dicit vna qm̄ est obiectiue apud intellectū. Multiplicitas addit etiā vnaz relationē rōnis ipsius nature ad sua singularia. Exempligratia. Si dicat. hō est spēs. ibi spēs sup addit hūane nature duas relationes rōnis. Vnā ad intellectū scdm̄ quā relationē dicitur vna apud intellectū. Aliā relationē superaddit nature ad singularia scdm̄ quā dicitur multiplicabilis p̄ multa numero dīa sicut genus dicit multiplicatē p̄ multa specie dīa. qz ergo vltas addit accidentia rōnis p̄ qz nō p̄t puenire nature scdm̄ se acceptē. qz dicitur est qz tunc solū pueniunt nature que sunt de eius diffinitione. et natura sic accepta vocatur vltas an̄ rem. Alio modo accipit natura vt in re. i. in supposito et sic iterū nature n̄ puenit vltas. qz sic deficit nature vnitas vltitatis que est solū in natura scdm̄ qz est obiectiue apud intellectū. deficit etiā sibi cōicabilitas apud singularia. qz scdm̄ qz est in aliquo vno supposito. sic non est cōmunicabilis. Tertio modo accipitur natura scdm̄ qz est accepta p̄ intellectū et sic conuenit sibi vltas. sic em̄ dicitur vltas p̄ rem. i. vniuersale a singularibus abstractū. tunc em̄ conuenit nature ipsa vnitas vltitatis. qz est obiectiue apud intellectū. Conuenit etiā sibi plurificabilitas quia potest plurificari p̄ multa indiuidua et qz accidit nature est p̄ intellectum accepta. sic etiā accidit nature qz est vltas. vñ p̄ qz sicut albus est accidens reale hōis ita vniuersalitas ē accidens rōnis ipsius nature. i. puenit nature apprehensē p̄ intellectū.

Queritur. Quō possum⁹ venire in cognitōnem siue noticiā istorū vltū. Dm̄ qz istas acceptiones possum⁹ cognoscere ex ipsis p̄dicat̄ ipsi nature attributis. Quāqz em̄ nature attribuntur p̄dicata realia essentialia. vt hō est animal hō est rōnalis. et tunc accipitur natura vt ē vltas an̄ rem. i. accipit vt nō est in singularibus neqz apud intellectū. Alio modo attribuntur nature p̄dicata realia accidentalia. et sic accipit vltas fm̄ qz est in re. qz illa p̄dicata pueniunt sibi fm̄ qz est in singularibus. vt hō ē albus. Tertio modo attribuntur nature p̄dicata accidentalia rōnis. et tunc accipit natura. vt vltas post rem. qz talia p̄dicata non pueniunt nature nisi put est apprehensā p̄ intellectū. Ex quib⁹ p̄ qz p̄prie nulla scientia est de vltas in re. Quā rō est qz vltas in re fm̄ qz hōis cōueniunt solū p̄dicata realia accidentalia que de suis subiectis nō sunt scibilia. Sed vltas post rem fm̄ qz hōis p̄t esse scientia. qz etiā illa accidentia sunt scibilia fm̄ qz hōis de ipsa natura.

sicut fit in libro p̄dicabiliū et p̄dicamētōrū. Alię scientie reales sunt de vltas an̄ rem. vt phisica et huiusmodi.

Querit. Vtqz ista scia vltas distinguant realit̄ vel modalit̄. Dm̄ qz dicit solū fm̄ modū accipiēdi naturā. qz eadē natura p̄t tripliciter p̄siderari p̄ intellectū n̄m. Est em̄ eadē natura qz qm̄qz ē scdm̄ se accepta. et qm̄qz vt est in singularibus sumpta. et qm̄qz accepta ad p̄dicata scdm̄ intentionis. Si tñ species intelligibilis esset vltas post rem sicut quidam dicebant qd est falsum tunc esset realis distinctio inter vltas in re an̄ rem et post rem.

Querit. Vtqz vltas sit generabile. Dm̄ qz vniuersale capitur dupliciter. Uno modo vt ē acceptum in singularibus. et sic vniuersale est generabile qz etiā generat ad generationē singularis. Alio modo accipit vniuersale vt an̄ rem et post rem. et sic generabile et corruptibile accipitur dupliciter. Uno modo in p̄pria significatōe scdm̄ qz dicit aptitudinē ad generationē et corruptōnem et sic vltas quibusdā puenit eē generabile et corruptibile. qz corpus mirri p̄prietas ē eē generabile et corruptibile. sicut dicitur lat⁹ circa subiectū libri p̄horū. Alio modo accipit generabile improprie scdm̄ qz dicit actualē generationē. et corruptibile scdm̄ qz dicit actualē corruptiōnem. et sic vniuersale ante rem et post rem nō sunt generabilia nec corruptibilia. qz aliqd sic est generabile p̄ generatōis actionē. Vniuersalia autē scdm̄ qz hōis nō hnt ordinē ad actionē. qz nō sunt termini actionū. quia actiones sunt singulariū p̄ modo methaphisice.

Arguitur. Vniuersale est prius suis singularibus. ergo male dicitur qz sit posterius illis. Antecedens probatur. quia dat eis esse. Item illud est prius a quo non conuertitur subsistendi consequētia. vt bene sequitur. Sortes est. qz homo est. sed nō econtra. Dicendū qz vltas accipitur dupliciter. Uno modo scdm̄ p̄fectā rōem vltitatis. et sic semper vltas post rem est posterius suis singularibus. qz sic abstrahitur a singularibus et illud qd abstrahit ab aliqz est posterius illo a quo abstrahit. Alio modo accipit vltas scdm̄ qz ē an̄ rem vel in re. et sic est prius singularibus. qz dat eis esse nomē et rōem. modo ratio siue diffinitio est prior diffinito. et ab illo nō auertit subsistendi consequētia. Est autē circa p̄dicata p̄siderandum qz res accipit p̄ singulari. qm̄ distinguit vltas ante rem in re et post rem. Sensus em̄ est qz est aliqd vltas an̄ rem. i. an̄ singularia acceptū. Et aliqd ē vniuersale in re. i. in singulari. Et aliqd p̄ rem. i. abstractū a singularibus. Et ratio istius ē

q: nos imponimus rebus noia fm q nos eas cognoscim⁹. pri⁹ em cognoscim⁹ singularia q vnuerſalia. Ideo h⁹ nomē res qd significat tā vnuerſale qſ ſingulare imponit a nobis ad ſignificandū ſingulare.

Queritur. Utrū rō animalis fm vnūqd/ qſ animal eſt altera z altera Ddm q Aresto. inducit illā autoritatē per modū dubitatiois. qz dicit q querēdū eſt an ſit vna diffinitio ſie danda. vel de qualibet aia debet dari vna ſpecialis diffinitio ſicut ratio aialis fm vnūquodqſ animal eſt altera Tunc dicendū eſt ad queſtionē q nō eſt dubiū qn rō aialis fm vnū quod/ qſ aial eſt altera z altera. ſi accipiat animal fm ſuas ſpecies tunc em necelle eſt q animal habeat alia diffinitionē in vna ſpecie qſ in alia. Jō qz diffinitio animalis in cōi poſſit eſſe vna nō tū diffinitio aialis fm vnū quodqſ aial

Arguit. Al diffinitio ſic. Animal ē corp⁹ aiatum ſenſibile ergo aial hz vnā diffinitionē.

Ddm q aial caput dupl^r. Uno mō loyce fm q ſignificat pceptū vnū puenientē ſuas ſpecies z ſicanial hz vnā diffinitionē ſic pbat argumētū Alio mō accipit animal phifice fm q repit in diuerſis ſpēbus eius. z ſic eſt alia z alia diffinitio aialis. Et eſt ratio illi⁹ diuerſitatis. qz vnū qd qſ diffinitio fm q eſt aliqd vnū. ſed aial loyce acceptū hz vnitatem pceptus z nō hz vnitatem phificam. qz nō eſt vnū aliqd fm rē. Et ſic fm Aresto. vj. phicoz. in genere multe equocatiōnes latent. Et ſi dicat. genus etiā diffinitio phifice. vt dicendo. Animal eſt quid ppoſitum ex corpe ſenſitiuo z aia ſenſitua. Ddm q iſta diffinitio nō puenit pceptū aialis fm que pceptū aial eſt vnū. ſed puenit aiali fm q inuenitur in ſuis ſpeciebus. Et eſt dīa inter phificū z loycū iſta. Quia phific⁹ diffinitio pmutat fm cōmune rōnem quā hz in ſuis inferiorib⁹. Loycus ſo diffinitio fm pmutat rōnem tm. Aliter tū eſt de ſpēb⁹. qz ſpēs etiā ſignificat vnitatem reale vt p3. vj. phicoz.

ſimplius autē etſi.

Postq Aresto. mouit dubitationes de anima fm q eſt totū potentiale. z fm q eſt totum vſe. Dic iam pſeqnter ptiuat dubitationē de aia fm q eſt totū potentiale. dicēs q nō ſunt multe aie in vno corpe. ſicut dicebant platonici. q ponebāt qtuor aias in vno corpe. ſed ſunt multe ptes aie. i. potentie. Tunc eſt qſtio. An primo optet inquirere totā animā vel de ptribus eius. Jē ſecūdo eſt difficile ſi ſunt multe potētie aie quō ab invicē diſtinguuntur qz fm thocomptū

difficile eſt cognoscere mani ſclā dīaz inter potētiās. ſz uter potētia nutritiā augmētatiā z generatiā. ſz ē maniſclā dīa int^r vegetatiā ſenſitiā z intellectiā. Uel fm Lōmētatozem difficile eſt cognoscere dīam inter potētiā intellectiā z imaginatiā. Aliqui em ponebāt intellectū eſſe de ſenſibus interiorib⁹. Et ſi optet determinare de potētijs iterū incidit queſtio an prius oz inquirere de potētijs vel de opationibus. Et an prius de opationib⁹ vel obiectis potētiāz optet determinare. Et qz iſte queſtiones ſoluuntur in ſecundo huius ideo non eſt necelle eas h⁹ ſoluere

Arguitur. Potētie ſunt nobis notiores qſ eſſentia. Ideo prius determinandū eſt de potētijs qſ de eſſentia ipſius aie. Ddm q verum ē fm ordinē nature ſed nō fm ordinē q ad nos Sed p ordinē eſſentie. potētie z opationis ē pſiderandū q in aia inueniuntur quinq. ſcilicet eſſentia. potētia. habitus. obiectū et operatio Et hnt ſe aliqliter vt magis cōe z minus cōe. nō fm predicationē ſed fm calitatem. qz eſſentia ē cā z origo multaz potētiāz. z vna potētia eſt cauſa multoz habitū ſic i intellectu ſt multe ſcie z multi habitus. et vnus habit⁹ hz multa pſalia obiecta que tū in vnū reducuntur z circa vnū obiectū ſunt multe opationes. z huius precipue in intellectu noſtro. qz nō intelligit ſimplici intuitu.

Arguitur Anima nō eſt totū ergo nō habet ptes. et p pſeqns nō optet ponere difficultates iſtā de ptribus anime. quia eſt ſimplex forma Ddm q licet aia nō ſit totū integrale z qſitatiū. quia nō hz ptes integrales z qſtitatiuas. Eſt tū totū diffinitiuū quia hz ptes diffinities Eſt etiam totū potentiale. quia hz ptes potentiales ſz potētiās. Eſt etiam totū vnuerſale quia hz ptes ſubiectiās ſz aiam vegetatiāz ſenſitiā z intellectiā. In hoc aut^r textu loquitur Ar⁹. de aia fm q eſt totū pſatiuum.

videtur autē non

Hic ptiuat pſeqnter Aresto. difficultates de aia ſcōm q eſt totū diffiniibile. Et tangit difficultates qntū ad ea que iuuant ad diffinitioēz de aia Et ponit circa hoc duas pcluſiōes Quorum prima eſt q ipſū q quid eſt. i. diffinitio nō ſolū ē vtile cognoscere accidētia. Alia pcluſio. ſed etiā accidētia magnā pte pferūt ad cognoſcendū quod quid ē. Primā ptem primo pbat exemplariter. quia in mathematicis cognoscere quid curuū. quid lineā. qd planū z ſic de alijs. valet multū ad cognoſcendū q triangul⁹ habz

Prohemium

tres angulos eōles duob' recti Deū pbat vtrā
qz ptem rōe Primo scōdam. scz qz accidentia ma/
gnā ptem conferūt ad cognoscendū qd quid est
Et h' sic. qz qn habem' imaginationem vel fan/
tastiam de accidētibus cōibus et pprijs alicui'
rei. tūc facili' deuem' in cognitionē subiecti il/
lius accidētis. Cui' causa est qz nostra cognitō
orit' a sensu qui sensus cognoscit accidētia. vbi
ergo habem' certā cognitōnē de accidētib'. etiā
possum' facili' cognoscere diffinitōz. Deinde
probat p'maz prem. et hoc sic. qz ipm qd qd est
est pncipiū demonstratōis. sed p demonstratōem
cognoscit passio de subiecto. ergo ipm qd quid
est est pncipiū cognoscēdi accidētia. Ex quib'
infert Aresto. cōclusiue qz quedā diffinitōes scz
quē sūt dyalectice sūt casse et vene. qz dictū ē qz
ipm qd quid est sine diffinitōe est mediū demō/
strādī passioē de subiecto et hoc habet p sine. qz
illa diffinitio est vna que nō potest demonstrare
passioē de subiecto. qz vniu dī quod nō attin/
git sine ad quē ordinatur. Et est p'siderandum
qz diffinitiones de quib' Aresto. hic intēdit sūt
diffinitiones passioē assignate absqz subiecti
z date p genus z dīam. Sicut si dicatur ira est
appetit' vindictē p illā diffinitionem nō pnt
cognosci passiones irati quare scz irat' pallefit
i facie Hoc aut' p't fieri p illā diffinitionē Ira ē
ebullitio sanguinis circa cor. Et vocantur t'les
diffinitiones dyalectice qz dant' p genus z dif/
ferentiā. q'liter dyalectice' solet diffinire.

Queritur Utrū accidentia magnā p'tē con/
ferant ad cognoscendū quod qd est Dicēdū
qz sic. Cui' ratio est qz nostra cognitio oritur ex
sensibus interioribus z exterioribus. sed accide/
tia cognoscuntur sensibus exterioribus z interi/
oribus. ergo p accidentia possum' deuenire in
cognitionē ipsius quod qd est subiecti.

Arguitur. Albū z nigrū sunt accidētia z tū
nō ducūt nos in cognitionē substantie siue ipi/
us quod qd est. Dōm qz duplicia sunt acci/
dentia. Quedā em' sunt accidentia ppria qz flu/
unt ex pncipijs speciei z maxime de talib' in/
telligitur textus. qz illa nos ducunt in cogniti/
onē ipsius quiditatis. Cui' rō est qz talia acci/
dentia inducūt ad cognitionē principiorū spe/
ciei. qz sunt adequati effect' ipsius qditar' siue
principioz speciei. Et hoc est quod dicit solet qz
ppriū fluit ex pncipijs spēi. principia aut' spe/
ciei sunt ipsū quod quid est. z sic pnt talia acci/
dentia ducere in cognitionē ipsius quod quid
est. Alia sunt accidentia p'munia z illa accipiū
tur dupliciter. Uno mō fm se z sic solum indu/
cunt in cognitionē inuidui ex cui' pncipijs

fluunt. qz vni quodqz facit cognoscere suū prin/
cipiū. Alio mō accipiunt qz ad nos. et sic pnt
taliam accidentia etiā ducere in cognitionē ipsi'
qd quid est. qz qnqz p multa accidentia inuidi/
dualia circuloquimur vna ppria dīam. sic per/
gressibile bipes circuloquimur dīam z passioēz
hōis. z tū manifestū est qz tam gressibile qz bi/
pes sunt accidentia p'munia.

Arguitur Aresto. dicit. i. topicor' qz ppriuz
nō indicat quid est esse rei. ergo male dicit qz ac/
cidentia magnā p'tē pferunt zc. Dōm qz dif/
ferentia est inter indicare z pferre. qz indicare ē
a priori ondere. Sed pferre ē q'liter amqz du/
cere ad cognitionē alterius. Quāuis igit acci/
dentia nō indicant quid est esse rei. tū pferunt
ad cognoscēdū qd quid est. qz a priori nō ostē/
dunt sed a posteriori manducant

Arguitur Si accidentia ppria pferunt ad
cognitionē substantiaz materialū. tūc sequit'
qz substantie materiales ducūt nos in cogniti/
onem substantiaz imaterialū. sed hoc est falsuz
ergo illud ex quo sequitur. Seq'la p'bat qz ē
maior puenientia substantiaz imaterialū z ma/
terialū qz substantie z accidētis qz sunt diuer/
soz p'dicamentoz. Dōm qz est duplex p'ueniē/
tia siue similitudo Una est inesse nature. z sic sub/
stantie materiales z imateriales hnt bñ maio/
rem puenientia qz substantia z accidens. quia
sunt eiusdē p'dicamenti z ideo hnt eandē natu/
ram p'munē scz substantiale. Sed substantia
z accidens nō hnt aliquā naturam p'munē sed
solū pueniunt in ente quod est analogū. Alia
est similitudo fm esse p'portionis z cognitōis
qz ad nos fm qz vni est p'portionatū alii. z vni
cognoscitur ex alio. z sic ē maior similitudo inē
substantia z accidēs qz inter substantias mate/
riales z imateriales. qz cū accidens sit natural'
effectus ipsi' substantie. sic p't ducere in noticiā
substantie. Substantie aut' materiales nō sunt
naturales effect' substantiaz imaterialū quāuis
bñ sunt effectus voluntarij qz ista inferiora de/
pendent ab aīa nobili que est substantia imate/
rialis sicut ab agente voluntario Sicut dom'
est effect' voluntari' domificatoris. ergo ex illo
effectu bñ cognoscimus artem eius sed nō sub/
stantiā. Sic ex cognitōe istoz inferior' cogno/
scim' artē substantiaz imaterialū et nō subaz
eaz. Et sil' p't r'nderi cū querit. Utr' plus pue/
niant hō z azin'. vel hō et risibile

Arguitur Si ipsū quod qd est valeret ad
cognoscendū accidentia et econtra. sequeretur
qz esset circulatio in cognitionibus que est p'hi/
bita. primo posterior' Dicēdū qz duplices

Prohemium

finem in quem ordinatur. cum ergo diffinitio ex sui natura ordinatur ad demonstrandum passiones de subiecto. sic ille diffinitiones que tale finem non habent dicuntur vane. Sic autem est de diffinitionibus passionum datis absque subiecto. Exempli gratia. Passiones ire in ordine ad subiectum sunt pallor faciei. tremor manuum etc. Cause vero istarum passionum non possunt dari ex formali diffinitione ipsius ire. sed ex materiali que datur per subiectum formaliter autem sic diffinitur ira. Ira est appetitus vindicte. Sed diffinitio data per subiectum est ista. Ira est ebullitio sanguinis circa cor. et statim cognoscitur quare irati palleant in facie quia sanguis tendit immediate ad cor. et sic derelinquit membra exteriora. scilicet faciem et manus. ille autem esse non possunt sumi ex alia diffinitione.

Arguitur. Videtur quod ista autoritas non sit ad propositum. quia anima non est aliqua passio. Dicitur quod quibus anima non sit passio habet tamen se per modum passionis que ad suam diffinitionem. quia diffinitiones passionum dantur per additamentum quod est alterius generis. sic anima diffinitur per additamentum quod est eiusdem generis. Et ideo sicut diffinitiones passionum dantur absque subiecto sunt vane. sic et ista est de diffinitione anime data absque corpore. Et sic valet ad ostendendum quod diffinitio anime est danda per additamentum.

Arguitur Diffinitiones date per genus et dicitur sunt diffinitiones physicales. ergo non sunt dialectice. Dicitur quod genus et dicitur possunt tripliciter considerari. Uno modo secundum quod genus habet rationem potentie. et dicitur rationem actus. et sic diffinitio data per dicitur et genus est metaphysicalem. In signum cuius etiam separata a materia qualia sunt substantie separe sic diffiniuntur. Alio modo accipiuntur genus et dicitur in quantum genus habet rationem materie et dicitur rationem forme. et sic diffinitio data per genus et dicitur est physicalis. Tertio modo capiuntur genus et dicitur secundum rationem generis et dicitur secundum quod genus significat conceptum extrahibilem et dicitur conceptum extrahentem. Et hoc est quod dicit sanctus thomas in de ente et essentia quod ex duobus conceptibus scilicet ex genere et dicitur constituitur certius conceptus scilicet species. Et sic diffinitio data per genus et dicitur est localis. Pro quo sciendum est quod duplices sunt diffinitiones scilicet substantiarum et ille date per genus et dicitur sunt bone formaliter et finaliter quia sunt sufficientes cause ad demonstrandum passiones de diffinito. et sic non sunt vane. Alie sunt diffinitiones accidentium et precipue passionum. que si dantur per genus et dicitur sunt quidem bone quia dantur per ea que sufficienter ad bonam diffinitionem. sed sunt vane quia non attingunt finem ad quem ordinantur. quia non sunt sufficientes cause ad demonstrandum passiones. de subiecto.

Patet quod illa questio non habet locum de speciebus substantiarum.

Dubitatione autem.

Postquam Aristoteles posuit difficultates ex parte substantie anime. et quod quid est ipsa anima. habet tamen motum difficultates de anima que sunt ex parte accidentium et passionum ipsius anime. Primo movet dubitationem. Secundo ea solvit. Tertio ex solutione inferret quod cognitio de anima pertinet ad philosophiam. Primo movet difficultatem. Secundo ostendit illius difficultatis necessitatem. Est ergo ista dubitatio. Utrum passiones id est potentie anime sint communes anime et corpori. vel est aliqua passio propria fini quare anima non communicet corpori. Ad hoc dicit Aristoteles quod istam dubitationem determinare non est leve. id est non est facile. Sunt enim alique proprietates de quibus manifestum est quod non sunt sine corpore. ut sunt irasci et sentire. et ideo in illis manifestum est quod sunt passiones in anima et in corpore sic. et hoc inferret probat. Si autem sit aliqua passio. id est propria potentia ipsius anime illa potentia erit intellectiva. hoc tamen est verum nisi dicat quod intelligere sit quedam fantasia. sic enim dicebant antiqui non ponentes dicitur inter sensum et intellectum. et si sic. potentia intellectiva non erit propria anime. Si autem intelligere non est sine fantasia tunc iterum non potest intelligere absque corpore. quia fantasia sit cum organo corporali.

Si quidem igitur

Hic consequenter assignat causam necessitatis determinationis huius questionis. quia ex determinatione huius questionis cognoscitur aliud quod omnes homines naturaliter scire desiderant scilicet an anima sit separabilis a corpore aut non. Et hoc est ideo. quia si anima habet in se aliquam potentiam et operationem in qua non communicat corpori tunc est separabilis a corpore et si non habeat aliquam tunc non erit separabilis. Et patent iste conditionales quarum prima est. si habet anima operationem et potentiam quam non communicat corpori ipsa est separabilis. quia operatio propria rei correspondet esse rei. quia operatio non potest esse perfectior quam esse. Si ergo operatio est separabilis a corpore ergo etiam ipsum esse est separabile a corpore. Secunda conditionalis sic patet scilicet si anima non habeat aliquam operationem in qua communicat corpori ipsa non est separabilis. quia si anima separaretur absque operatione a corpore. tunc esset ociosa et frustraretur suo fine quod est inconveniens et non contingit alicui rei naturali. Et Aristoteles. addit in textu exemplum quod est tale. quia linea recte puenit tangere eam speram secundum punctum. et non potest sibi competere nisi secundum quod est in

*De generis dicitur quod dicitur
vane et explicat*

Supplicis per diffinitio

corpore quia tactus est ipsius corporis. sic etiam videtur aliquibus quod intelligere non conuenit anime nisi secundum quod est in corpore sicut tactus nunquam potest fieri sine corpore.

Arguitur Aristotelem in textu committit fallacias consequentis. quia arguit a tota conditionali cum destructione antecedentis ad destructionem consequentis. Dicendum quod dupliciter contingit arguere in conditionalibus. Uno modo in terminis conuertibilibus. et sic indifferenter potest argui a positione vel destructione antecedentis vel consequentis. quia in conuertibilibus posito vno ponitur et reliquum. et destructo vno destruitur et reliquum. et sic arguitur hic. quia animam habere potentiam et operationem propriam et esse separabilem a corpore conuertuntur. et ideo licet arguere a destructione antecedentis ad destructionem consequentis. Alio modo arguitur in terminis non conuertibilibus. et sic est necesse arguere a positione antecedentis ad positionem consequentis. vel a destructione consequentis ad destructionem antecedentis.

Arguitur videtur quod exemplum textus sit inconueniens. quia si corpus sphericum tangeret lineam rectam secundum puncta indiuisibilia tunc linea esset ex indiuisibilibus. Pro intellectu argumenti est sciendum. quod si enea spera moueatur super aliquam superficiem duram tunc necesse erit talem superficiem tangere eneam speram secundum puncta quia si tangeret secundum aliquam partem quantitate tunc enea spera non esset perfecta spera. quia haberet aliquam superficiem secundum quam tangeret rectam et hoc repugnat sperae. Secundo sciendum quod quia inter duo corpora dura est aliquid medium. ergo oportet ymaginari quod enea spera ponatur super superficiem aque. et quod aqua non cedat.

Istis consideratis ad argumentum dicendum quod duplex est tactus. scilicet metaphoricus. siue mathematicus et physicus. Dicendum ergo mathematice loquendo. quod enea spera tangeret superficiem secundum multas superficies et non secundum puncta. nec se querit si tangeret secundum puncta quod continuu componeretur ex indiuisibilibus. quia illa puncta que tangit corpus sphericum non sunt in actu sed in potentia. ergo ex eis non componitur linea. quod soluz componitur ex his que sunt in actu. Et ad argumentum dicendum quod minima vel inconsiderabilis reatudo in corpore spherico non impedit sphericitatem et ideo quous in corpore sunt inconsiderabiles superficies ex hoc tamen non impeditur eius sphericitas siue figura spherica.

Queritur. Utrum anima sit separabilis a corpore

Secundum quod capiendum animam per animam vegetatiua et sensitua. sic ille anime que sunt immerse ma-

terie non possunt a corpore separari. Sed capiendum animam pro anima rationali. tunc est separabilis a corpore. quia est forma potens per se subsistere. sicut patet tercio huius. ubi dicitur quod anima est id quod vere est.

Arguitur Anima dependet a corpore. quod non est a corpore separabilis. Secundum quod anima rationalis capit dupliciter. Uno modo quo ad fieri. et sic dependet a corpore quod non potest fieri nisi in corpore. quod si fieret extra corpus tunc esset substantia separata et non anima. et quis anima sit in corpore tunc potest separari a corpore retinendo illam indiuiduationem que recepit a corpore. Alio modo accipitur anima rationalis quo ad esse ipsam. et sic dupliciter aliquid dependet a corpore. Uno modo subiectiue. et sic potentie sensitue dependent a corpore et non potentie anime rationalis. quod intellectus non subiectatur in aliquo organo corporali. sed est immaterialis sicut patet tercio huius. Alio modo aliquid dependet a corpore obiectiue quod corpus est obiectum eius. et sic etiam anima dependet a corpore etiam quantum ad intellectum. quod intellectus per statum huius vite non potest intelligere immateriale sicut obiectum. ergo intellectus obiectiue dependet a rebus materialibus et hoc non impedit eius separabilitatem. quod intellectus etiam actu a corpore separatus. sicut intellectus angelicus potest intelligere corpus non obstante eius separatione.

Videtur autem et

Hic manifestat Aristotelem. quod plus presupponit scilicet quod quedam sunt passiones communes anime et corpori. Quod probat tripliciter. Prima ratio stat in hoc. quod ille passiones sunt communes anime et corpori. quibus corpus aliquid patitur. quod si corpus aliquid patitur. ergo etiam sunt in corpore. scilicet multe sunt passiones anime quibus corpus aliquid patitur. sicut sunt ira. gaudium. mansuetudo. timor etc. quod ira fit ebulitio sanguinis circa cor. ergo ille passiones sunt communes anime et corpori. Secunda ratio. ille passiones sunt communes anime et corpori que diuersificantur ex dispositione corporis secundum diuersa tempora. Scilicet quous contingit quod magnis passionibus occurrentibus homo non ira scilicet contingit etiam ex alio tempore quod minore passione occurrente homo potest perturbari. facit ergo ad hoc dispositio aeris quod quous homo potest irasci quod dicit Aristoteles. primo meteororum. quod quous cometa regnat tunc sunt multa bella inter principes. Tercia ratio stat in hoc. ille passiones sunt communes anime et corpori que variatur secundum diuersas complexioniones quod complexio respicit corpus. sed iste passiones sunt diuersimode in hominibus secundum diuersas complexioniones. quod sunt aliquid ira pleniorum quod plus irribilibus vel nullis iminentibus multum timet sic melancholici ex sola fatalia periculis timet. Alii sunt ira pleniorum sic quod magnis irribus iminentibus omnino nihil timet.

Prohemium

sicut sunt colerici. Cū ergo timor est passio aīe manifestum est q̄ aliquē sunt passiones cōmunes corpori et anime simul.

Si autem sic se ha.

Hic infert cōclusionē principaliter intentā cor relarie scz istā. qz scz dictū ē q̄ si passiones sunt cōmunes aīe et corpi. ergo etiā debent diffiniri per aīam et corpus. qz vniūq̄qz habet diffini/ n sicut hz esse. qz ergo iste passiones hnt esse in corpe. ergo hnt diffiniri p corpus. Cū Aresto. diffiniendo irā sic dicit. Ira ē qdā motus cor/ poris aut ptis. aut potentie ab hoc ⁊ gratia hu/ iusmodi. Et hz ista diffinitio quatuor causas. In hoc enī q̄ dicitur motus. tangit cā formalis. qz oīs passio appetit⁹ est motus fm q̄ motus ac/ cipit p exitu potentie ad actū. Diffinit enī Eu/ stachius sic passionē tercio ethicoz. Passio est motus appetitus sub fantasia boni vel mali. Cū mor⁹ in diffinitōe ire nō p̄t significare for/ mā fluentē. sed actū appetit⁹. sicut etiā in alijs diffinitōib⁹ passionū. qz formaliter loquendo passio est act⁹ siue opatio ipius appetitus senti/ tui fact⁹ cū alteratōe corporali. Et qz fit cū alte/ ratōe corporali ideo vocat passio. imponimus enī noīa a notiorib⁹ nob. qz g⁹ tal mor⁹ siue al/ teratio est nobis notior. ideo imponim⁹ noīa a tali passione. Ponit vltorius in diffinitōe ire corporis aut ptis. vbi tangit cā materialis quia iste motus. siue ista opatio fit p materiā que est corpus. Deinde ponitur aut potēte in quo tā/ gitur principiū efficiens. qz potentia irascibil⁹ est principiū istius motus siue passionis. Ad/ ditur gratia hmōi. vbi tangit causa finalis. qz ppter appetitum vindicte.

Et propter hoc er.

Hic concludit ex dictis. qz iam dictū est aliqs esse passiones cōmunes aīe et corpi. q̄ ad phisi cū spectat determinare de aīa scz in ordine ad ta les passiones. vel de omni aīa. vel ad minus de aīa hntē tales passiones. Et rō ē. qz sicut patet scdo phicoz. phiscus hz determinare formas fm q̄ sunt in materia. Sed aīa ad minus fm istas passiones p̄dictas ē forma i materia. g⁹ ⁊c

Differenter autem

Hic ponit differentiā inter dyalecticū et phisi cū q̄ntā ad diffinitōem. Et distinguit triplicē diffinitōem. qz qdā ē q̄ dat p materiā tm. qdā per formā tm. qdā p formā et materiā sil. Exē/ pla danē in textu de ira et de domo. De ira diffi/ nitio data p materiā est. Ira ē ebullitio sangui/

nis circa cor. Data p formā est. Ira est appeti/ tus vindicte. Data p formā et materiā est. Ira est ebullitio sanguinis circa cor. ppter appetitū vindicte. Similiter domus hz tres diffinitio nes. Prima formalis ē ista. Dom⁹ ē cooperi/ menti phibens nos a ventis ymbribus ⁊ cau matib⁹. i. calorib⁹. Materialis ē ista. Dom⁹ ē qd cōpositū ex lignis et lapidib⁹. Alia ē cōple ctens vtrāqz.

Quent In quo p̄dicamēto sit ira Ddm q̄ ira p̄t multiplicat capī. Uno⁹ p̄t significat principiū a quo p̄cedit. et sic qz p̄cedit a poten tia appetitiua q̄ inclinat ad rem appetitā. est in p̄dicamento q̄litate in scda specie. sed sic acci/ pit p̄prie. qz manifestū ē q̄ potentia appetiti/ ua nō ē passio cū in vna potētia sint multe pas siones. ⁊ ideo q̄n sic diffinit ira. est appetit⁹ vin dicte. ibi appetitus nō accipit p potentia ap/ petitiua. sed p actu appetendi. Accipit ergo ira alio⁹ p̄prie. et sic est de p̄dicamēto actionis. sic enī ira nihil aliud ē q̄ actus potentie irascibi/ lis factus cū alteratione corporali scz cum motu sanguinis ad cor. Tercio mō accipit ira q̄ntuz ad motū factū in corpe. et tunc iterū accipitur p̄prie. et sic ira ē de p̄dicamēto vbi. qz fit i ira mor⁹ local⁹ sanguis ab exteriorib⁹ mēbrs ad cor.

Que igit naturalis

Hic ondit q̄ illaz ē phisica. Et vult q̄ illa que dat p materiā ē phisica sed imperfecta. Sz data per formā et materiā sil ē phisica. et p̄fecta. Sz data p formā tm ē loyca. Et rō ē qz phiscus cō siderat formas fm q̄ sunt in materia. quia sic conueniūt rebus mobilibus. cū ergo vniūq̄qz habet diffiniri sicut habet esse. ideo optet oīa phiscalia diffiniri p materiā. Nō at diffinitio data tm p materiā sit imperfecta. Patet qz co/ gnitio p̄prie nō p̄t sumi p materiā nisi ei adiū/ gal forma illi⁹ rei tūc enī p̄t res p̄prie cognosci Sz quia loyca abstrahit a materia ⁊ a motu. ideo diffinit per solam formā.

Arguit Materia nō p̄t de se notificare. ergo nō est aliq̄ diffinitio tm data p materiā. qz ma teria ē ens in pura potētia. sed vniūq̄qz cogno scit fm q̄ ē in actu. Ddm q̄ duplex ē mate/ ria. scz materia priā q̄ ē subiectū forme substā/ tialis. ⁊ ex tali materia fm q̄ hmōi nō p̄t fieri cognitio rei nisi captat cū forma vel sub forma Alia ē materia scda. q̄ ē subiectū forme accītra lis. et sic paries est materia albedinis. ⁊ ex tali materia p̄t res accidentaliter cognosci. qz mate ria priō mō accepta est ens in pura potentia. sed materia scdo modo accepta est ens in actu

substantiali quod est subiectum accidentis. et sic patet quod aristoteles loquitur de diffinitionibus accidentium. quod explicat hic de domo et ira que sunt accidentia totius compositi.

Aut non est aliquis

Hic ostendit dominum inter manuale. mathematicum et metaphysicum. Et differunt sic. quod metaphysicum considerat de formis secundum quod sunt separabiles a materia. et ideo diffinitur ab seque omnia materia. Sed mathematicum manuale et physice determinat de forma secundum quod est in materia. sed differunt. quod mathematicum considerat de formis secundum quod diffiniuntur per mathematicam imaginabilem. Sed physice et manuale secundum quod per materiam sensibilem. sed dicunt. quod physice considerat formas quarum principium est natura. sed manualis considerat formas quarum principium est ars.

Redeundum est autem

Hic aristoteles reuertitur ad oppositum. quod fecit diffinitiones a proposito Et dicit redeundum ad ordinem dum prius dicta. quod dictum est quod passiones quales sunt furor. tumor. desiderium etc non sunt separabiles a materia physica aialium secundum quod aialia sunt. Et non habent se tales forme sic linea. vel planum quod habent intelligi sine materia sensibili. Deinde continuat dicta dicendis. Et vult quod etiam iste passiones predictae conueniant anime. sic ergo in illo libro dicitur de anima. Et si debeamus de anima determinare tunc iste modus obseruandus est scilicet quod prius tractat opinioniones de anima. Et hoc ideo. quia si in aliquo bene dixerunt. hoc acceptandum est tamquam verum in nostra doctrina si vero aliquid non bene dixerunt id ipsum vitemus.

Principium autem

questionis. Postquam aristoteles promissit per huiusmodi istius libri. Hic primum ponit tractatum. Et tractat in hoc libro de anima secundum opinionem antiquorum. In secundo ponit veritatem. Et primo ostendit quomodo philosophi habuerunt viam investigandi naturam anime. Et dicit quod ex quo animam differt ab inanimato per motum et sensum. Ideo quidam philosophi inquirebant naturam anime ex motu. quidam ex sensu. Unus philosophus qui inquirebant naturam anime ex motu dixerunt ignis esse animam. quod ignis maxime mouet. alii calorem alii igneos atmos. Illi autem qui inquirebant animam ex sensu siue cognitione. dicebant animam esse compositam ex omnibus rebus. et omnia cognosceret. Plato tamen specialiter dixit animam esse compositam ex numero. scilicet ex unitate. et hoc quo ad intellectum ex binario quo ad sciam. ex ternario quo ad opinionem. Ex quaternario quo ad sensum. Et ratio

istius est. attribuebat enim intellectum ydee unitatis ex quo intellectus est habitus principiorum. Sed attribuebat sciam dualitati. quod scia procedit ex principijs ad conclusionem que sunt duo. et ideo in scia est dualitas scilicet principia et conclusio. Sed attribuebat opinionem ternario. quod opinio quous sit ex principijs ad conclusionem non tamen ex principijs compositibus sicut est scia. quod in scia ambo principia sunt necessaria. sed in opinione proceditur ex vna opinata. et alia formidata. Deinde attribuebat quaternario sensum. quod sensus est virtus corporalis. sed prima figura corporalis est quadrangularis sicut prima figura superficialis est triangularis. Aliqui autem precedebant in noticia anime ex motu et sensu simul. et illi dicebant animam esse numerum mouentem seipsum. id est cognitionem mouentem seipsum. per numerum enim intelligebant cognitionem quod sola cognoscetia intellectualia possunt numerare.

Quoniam autem et

Hic monet diuersitatem ipsorum philosophorum loquentium de anima quo ad principia anime. Aliqui enim ponebant principia anime esse corporalia. Et alii spiritualia. Et differabant circa multitudinem. quia quidam ponebant vnum principium et quidam multa. Illi qui ponebant animam habere principium corporale sunt diuersificati. quia quidam ponebant ignem. qui est subtilissimus. Et quicquid esset nobile haberet in se animam quia secundum eos principium mouens est anima. Et dixerunt tales quod magnes haberet animam quia moueret ferrum. Aliqui enim dixerunt aerem sicut dyogenes. Aliqui vaporem. Aliqui dicebant animam esse aliquid nobilissimum et continue moueri in corpore ut mouetur corpus. et in hoc assimilari corporibus celestibus. et ista fuit opinio Anthifontis. Alii autem magis rudes ponebant aquam esse principium. cuius opinionis fuit Hippus. Aliqui enim dicebant sanguinem esse animam. quia non potest anima esse sine sanguine. et istius opinionis fuit Trixias philosophus. quia maxime in sanguine apparet sensus. Patet ergo quod tales philosophi inquirebant naturam anime ex tribus. scilicet ex motu vel cognitione. siue ex motu et sensu et ex cognitione. Nullus autem posuit terram esse principium anime propter eius grossitatem.

Considerandum autem

Hic reprobat opinioniones istorum philosophorum. Et primo illorum qui inquirebant naturam anime ex motu. quod sic dicentes non poterant saluare omnem motum ipsorum sursum et deorsum. quod qui ponebant animam compositam ex igne

Et in corruptibilibus non est passio
et non est non est passio

Liber

Primus

habebant dicere q moueret sursum et ergo tol-
leret motus eorum. Specialiter tñ tollit o/
pinio Democriti q dicit q corp^o moueret ad
mo tñ aie. Sz addit Aresto. sile sic dicit mgr
comediaz noie qdē Dedal^o q fec statua ligne
am minerue. i. de sapie q fuit posita sup argen-
tum viuū. mouebat ergo statua etiā fm motū
argentiniū qd suppositū fuit tali statue. Sic
etiā dicit Democritus q aia moueret ex artho/
mis. et ex illis athomis etiā moueret corp^o si/
cut anima.

Eodem autem mo.

Hic Aresto. reprobat opiniones Platonis de
cem rōnib^o q dicit aiaz intellectiua esse magni-
tudine circularē. Inter q̄s ponit vna ratio q
circulatio ē mor^o et assilatur motui. Sz intel-
lect^o assilatur quieti. q nō p̄t aia intellectiua
esse circulatio. Et alia rō quā addit ē. qz beati-
tudo consistit in opatione intellectiua. sz beati-
tudo nō p̄t consistere in aliquo motu. qz beati-
tudo est facilitas. id est facilis potestas. Et i de
cima rōne d̄z q dicit aiam posse exire corpus
et intrare aliud corpus. sicut nauta in nauī. est
fabula pithagorica. et hoc puenit ex eo quia est
debita pporcio inter aiam et corpus.

Inuestigabit autem

Hic mouet tres questiones p̄tra Empedocle q
dicebat q aia esset armonia cōplexiōis. Si enī
sic tñc in vno corpe essent plures aie. qz ibi sūt
plures cōplexiones. qz est alia pporcio cōmix-
tionū in oculo q̄z in pede. et qz sic aia fm Empe-
doclem cōsistit in pporcione cōmixtiōis elemen-
torū. ideo etiā mouet aia qñ ē in corpe et opatio-
nes aie sunt mor^o qdā. Rñdet Aresto. ad posi-
tionē ip̄i^o Empedoclis. q aia inq̄tū aia nō mo-
uet sed fm q totū corp^o mouet. et ideo motus
accidit p̄ncipaliter ex pte corpis. qz q dicit ani-
mā irasci dicit eā texere aut edificare. nec etiam
aia pprie intelligit. sed homo intelligit p aiam
Quā autoritate solebant aliqui male allegare
dicētes. qui dicit aiam intelligere dicit eā texe-
re aut edificare qd nō est pprie ver. quia nō ōz
q intelligere fiat p organū corpale sicut irasci.
Deinde q iste passiones sunt passiones corpis
p̄bat rōnibus antiquorū. qz multi antiquorū
dixerūt q ois aia esset incorruptibilis. ergo nul-
la passio posset p̄uenire rōne ip̄ius aie quod
q̄uis sit ver de aia rōnali nō tñ ver est de aliā
aiabus. et ideo loquēdo de hoīe hñte aiam rō-
nalem oēs passiones et effectus pueniūt ex par-
te organorū et nō ex pte aie. et ideo si senex acci-
piat oculū iuuenis videbit vtiqz vt iuuenis.

Ex quo p̄t q act^o vidēdi nō puenit ex pte anie
sed ex pte organi visus in sene. Ex quo Aresto.
elicit q intellect^o ideo impedit p accidens i sta-
tu hui^o vite p corp^o. qz scz necesse h̄z opari p̄
organa corpalia et p̄cipue p sensus interiores.
Ex quo elicit ista autoritas q intellect^o corrup-
tū quodā interiori corrupto. qz actus intel-
ligēdi corrupit q̄n sensus interiores corrum-
punt. et ideo debiles in capite nō p̄nt bñ intelli-
gere. Addit Aresto. q simplr intellect^o ē aliqd
diuiniū corpe. et sepabilis a corpe.

Tribus autem modis

Hic disputat contra eos qui dicebāt aiam esse
ex oib^o vt oia cognosceret. que fuit opinio prin-
cipaliter Empedoclis. Et cōtra illā inducit de-
cem rōnes. Quaz sexta stat in hoc. qz si aia
ideo cognosceret oia. qz cōposita ē ex oib^o reb^o
tñc sequeret q d^o esset insipientissimū aialū.
qz d^o est omnino simplex. sed cognosces cogno-
scit aliqd fm q est cōpositū ex aliquo. Uoca-
bant enī dēū esse celū. et qz nō est cōpositus ex
lite sic nō cognosceret lite. Decima rō stat i hoc
Ad hoc q aia cognoscat oia. non oportet q sit
cōposita ex oib^o. qz aliqua cognoscunt p̄ alia
Nā p̄uatio cognoscat p habitū. Et rectū ē ca-
non. i. regula sui et obliq. cognoscat enī malū p
bonam.

Quoniam autem.

In fine text^o mouet Aresto. duas dubitatōes
Quaz p̄ria ē. Utz opationes aie cōueniāt cui
libet p̄t aie vel qlibet opatio habeat dextermia-
tā p̄t aie. Scda ē vtz viuere cōueniāt alicui
p̄tū vel toti. Et ponit circa hoc opinionē anti-
quorū q dicebāt aiam diuisibile esse i p̄tes quā-
titatiuas. et q essent diuerse aie in vno corpe.
Cōtra qd Aresto. instat trib^o rōnib^o. Quaz
p̄ria stat in hoc. Si plures sint aie sil in eodez
corpe tñc non videt vñ posset sumi cā q̄re tam
multe aie manerēt in vno corpe nō enī possunt
ille aie se mutuo cōtinere ex quo sunt diuersaz
naturaz. nec etiā p̄nt p̄tineri a corpe. qz aia p̄t
net corp^o et nō corp^o animā. Qd p̄bat a signo
qz egredite aia a corpe corp^o marcescit et corrū-
pit. et sic corpus decedit in nihilū. sicut partes
corpis manent sil virtute aie. Ad istas q̄stio-
nes p̄t sic rñderi. Ad p̄mā ddm ē q opationes
aie nō cōueniūt cuilibet p̄t. sic q qlibet ps h̄z
omnē opationē aie. Un̄ sunt duplices opatōes
Queda sunt vni^o speciei circa vñā obiectū exi-
stentes. sicut sunt due opatōes videndi. et ta-
les sunt ab vna potentia. Alie sunt diuersaz
speciez vt sunt videre et audire que fluūt a di-

Quoniam id est p̄rio x
qualitas ad dicit

20

uersis potentijs. Ad secundam dicendum quod viuere capit dupliciter. Uno modo per viuere essentia liter. et sic viuere est ab anima non autem ab aliqua parte anime. Alio modo capit viuere pro actu potentie anime et tunc generaliter est ab omnibus potentijs. quia non solum videre est viuere. sed etiam audire appetere et intelligere. et sic de alijs. Item considerandum est quod ex textu in quo Aristoteles tractat de erroribus potest specialiter notari noue autoritates. Quarum prima est. Animal differt a non animalis motu et sensu. Secunda. Hector iacet aliud sapiens. Tercia intelligere assilatur quieti. Quarta quod dicit anima irasci dicit eam terere et edificare. Quinta si senex accipiat oculum ut iuuenis videbit utique ut iuuenis. Sexta intellectus corrumpit quodammodo interiori corrupto. Septima. si anima esset composita ex omnibus rebus ut oia cognosceret tunc deus esset insipientissimum animalium. Octaua. rectum est canon sui et obliquum. Nona. anima continet corpus et non econtra. Quarum prima sic introducitur. Nam conuenienter antiqui inquirunt animam ex motu et ex sensu. quia animata dicitur ab inanimatis motu et sensu. sed manifestum est quod animata et inanimata dicitur per animam. ideo conuenienter ex motu et sensu inquirunt animam. Secunda autoritas introducitur sic. quod Aristoteles ponit dicitur in opinionione Anaxagore et Democriti. Quia Democritus dixit simpliciter sensum esse intellectum. et ideo ipse recommendat Homerum quod posuit istam autoritatem Hector iacet aliud sapiens. et est in intellectu autoritatis. Hector. i. ille vir iacet sapiens. i. intelligens aliud. i. saps in Hectore mutatur secundum diuersa tempora. Ex qua autoritate sumitur quod intellectus dependet ex tempore. quicquid autem dependet ex tempore hoc est corporale. hoc autem quod est corporale est sensus ergo intellectus est sensus. Sed Anaxagoras distinguunt inter sensum et intellectum. posuit enim ipse intellectum separatim segregantem oia ex cahos confuso. ut tertio huius. Tercia autoritas sic introducitur. Ex quo Plato dixit animam intellectum non esse in magnitudine circulari. Dicit Aristoteles. quod hoc non congruit anime intellectiue. quod intelligens est assilatur quieti. et ideo non potest anima intellectiua esse motus circularis. Quarta autoritas sic introducitur. quod aliquid dicebat quod anima moueret. Vult ergo Aristoteles dicere. quod motus qui conuenit anime non conuenit sibi ex parte sui. sed ex parte corporis. Irasci enim est motus. sed anima non irascitur. Quia sicut non possumus dicere quod anima edificet vel faciat aliquez actum exteriori sicut est opus terendi. ita non possumus dicere animam irasci. sed homo irascitur. Unde patet quod aliquid male allegabatur istam autoritatem dicentes quod dicit anima intelligere dicit eam terere vel edificare. Addit tamen Aristoteles. quod proprie non dicitur anima

intelligere quous hoc posset dici. sed potius dicendum est quod homo intelligat per animam siue per intellectum. Quinta autoritas sic introducitur quod vult Aristoteles. in textu quod defectus qui accidunt in vita animalis. sicut videndi audiendi et operandi non pueniunt ex parte anime sed ex indispotione organorum corporaliu. Et ideo si senex accipiat organum videndi ut iuuenis videbit ut iuuenis. Et quod posset aliquid dicere quod intellectus quous impediatur per corpus. ergo etiam intellectus erit corporalis. Ideo ponitur sexta autoritas. quod dicit. quod intellectus corrumpitur quodammodo interiori corrupto scilicet sensu interiori. non tamen vnquam corrumpitur essentia intellectiua. sed actus siue usus intellectus. Septima autoritas sic introducitur. quod Empedocles dixit animam esse compositam ex omnibus ut oia cognosceret. ergo deus qui est summe simplex nihil cognosceret. Octaua autoritas sic introducitur. quia non oportet in anima esse compositionem ex omnibus rebus. quod ad minus non oportet animam componi ex priuatione. quod priuatio cognoscitur per habitum. quod omne certum est canon. i. regula cognoscendi suum obliquum. i. priuationem. Potest etiam ista propositio moraliter exponi. et tunc exponitur sic. rectum. i. bonum et iustum est canon. i. regula viuendi sui. id est ipsius. et obliquum. i. mali siue iniusti. Sicut et dicit Aristoteles. v. pollutioz. virtuosus sunt optimi rectores communitatis. quod virtuosus potest se regere et alios. Ultima autoritas introducitur sic. quia dicebat aliqui quod in vno corpore essent multe anime. Et dicit Aristoteles. quod hoc non est verum. quod non potest dari ratione quare tales anime sunt in vno corpore. cum corpus non contineat animam. sed anima corpus.

Arguit videtur quod inanimata etiam moueatur. ergo non dicitur animata ab inanimatis motu et sensu. quod est contra primam autoritatem. Dicitur quod dupliciter aliquid mouetur. Uno modo aliquid mouetur scilicet ab alio separato ab illo. et sic etiam mouetur inanimata. sic lapis mouetur a generate siue remouente prohibens ut dicitur octauo phisicorum. Alio modo aliquid mouetur ab alio quo sibi conuenit. et sic motus conuenit animatis. quia animata mouetur ab anima eis conuenit. Vel potest dici quod est aliquid motus qui non conuenit nisi animatis sic motus augmentatois. scilicet in inanimatis est magis proprie additio materie ad materiam quam proprie dicta augmentatio sicut patet in primo de generatione non enim fit conuersio in inanimatis aliquid additi in prioris substantiam sicut in animatis. sed generatur noua res. Exempli gratia. si ignis augmentetur propter appositionem lignorum tunc ille ignis qui profuit non conuertit ligna in sui naturam sic alimētum appositum animalis conuertitur in naturam alii. sed generatur nouus ignis ex lignis appositis.

Liber

Arguit Argētū viū p se mouetur et tñ nō habet aiām. Dicēdū q argētū viū nō mouet motu augmētationis p se sicut mouetur aiā lia que mouet motu augmētationis. Et si dicatur de motu locali. Dicēdum q talis motus localis nō cōuenit sibi ex natura aiē sed ex natura mixtionis. qz in argento viuo est cōmixtio siccī et humidī. et ppter humiditatē cōmixtā naturalit argētū viū fluit. sed ppter siccitatē manet in numerali loco. et sic est quedā pugna inf humidū et sicū ppter quā cōtingit argentum viū sic semp moueri. Est etiā cōsiderādum q differre nō debet capi. put dicit differētiā cēntialem. qz sic aiāta dñt ab inaiatis p intrūsecam dñam sed dñ capi hic p quicūqz accidētali dñā vel diuersitate. Ista enī dñā fuit data ab antiquis que fuerūt sensibiles non cognoscentes rerum differentias

Arguitur Corp^o continet aiāz. ergo illa est simpliciter falsa. q aiā continet corpus. et non econtra. quia illud continet aliud in quo alterum est. sed aiā est in corpe. ergo cōtinet a corpore. Dñm q cōtinentia est duplex. quedā est materialis siue indiuidualis fm quā cōtinēs indiuiduat contentum. et sic corpus continet aiām. quia anima sit indiuidualis ex hoc q est in corpore. Alia est cōtinentia formalis siue specifica. et sic anima continet corpus. qz aiā dat speciem corpori et toti composito. Et ideo Arēsto. bñ loq̄tur in textu q nō pnt esse plures aiē in vno corpe. qz tunc corpus non haberet vnā speciē. sed quattuor qd est impossibile. Et si loquamur de cōtinentia q̄titatiua tūc quodammodo p̄t intelligi q aiā cōtinet corpus. qā dicit Arēsto. in textu q ptes quantitatiue corporis non simul manent remota aiā a corpore Et tantū de primo libro

Nota versus in se continentes
opinioles antiquoz de anima.

Sic sunt ponentes animam primi sapientes
Ignē democrit^o athamos Leu. Pythagorasqz
Ponit Anaxogoras intellectū. elementa
Empedocles. Plato posuit numeros et ydeas
Et Thales animā memorabitur esse moriūā.
Aera Dyogenes. Eracitus esse vaporem.
Comparat Altheon hāc immortalib^o. Ippus
Dixit aquā. Truxias aiām redit esse cruorem
Summus Arēstoteles hāc dicit corpus actū.

Secundus

De quidē

a priorib^o. Postqz Arēsto teles in primo libro determinauit de aiā fm opinione antiquoz. Dic in secundo determinat de aiā fm opinionē ppriā. Et prio determinat de aiā q̄tuz ad ei^o quiditatem. Secundo de eis potentijs. ibi Potentiarum autem anime.

Arguit Questio an est p̄supponit a questione qd est. ergo videt q prius debeat qn an aiā sit aiqz diffinitio aiē ponat. Dñm q aiām esse p̄z ad sensum. sed ars et virt^o sūt circa diffilia et circa ea q nō sūt de se nota. Sic q Arēsto. dicit primo topicoz q nō ē q̄rendū de illis in aliq̄ scia q cadūt sub sensu. Ex hoc enī q aliquis habet opationē vitalem q cadit sub sensu sic etiā statim cognoscat aiām esse. Sile isti^o poit Arēsto. ij. phis. vbi sic inq̄t q ridiculosum fuit siue ridiculū ē naturā remōstrare eē qz cadit sub sensu. In primis ergo p̄tinnat Arēsto. dicta dicit. Et dicit q illa q dicta sunt de aiā sūt tradita a priorib^o. i. antiqz phis q solebāt h̄redi uersas opinioes de aiā. Et ideo nūc a principio dicēdū ē de aiā qd sit aiā et q sit cōmunitissima rō ipi^o aiē. In quo tria cōsiderant. Primū ē q de nouo tractandū ē de aiā ac si nihil dictū esset de ea. qz oīa dicta prius de aiā p̄z vel nihil habent veritatis. ergo si debem^o de aiā veritatē dicere. tūc oportet a nouo incipere. Scdm cōsiderandū ē q in textu d̄z temp̄ates. in quo tangit difficultas determinandi de aiā. qz quicūqz aiā quo ad qz est sit facilis cognitōis. tñ cognitio ipius quo ad qd est ē difficilis. Tercū qd notat ē q Arēsto. vult determinare de aiā fm cōmunitissimā ei^o rōnē. Qd dicit Arēsto. ad excludēdū duas opinioes. antiqz. Quoz aliq̄ locuti sūt solū de aiā vegetatiua et sensitua nō distinguētes intellectū a sensu. Alij autē sic Plato solū locuti sunt de aiā rōnalit nō de alijs aniab^o. et ideo ad excludēdū utrāqz opinioē dicit q vult dare cōmūnē rōnem q cōuenit oibus aiabus.

Dicimus enī utiqz

Hic p̄sequit intēn sūū scz ponendo duas diffinitōes aiē. Et primo inuestigat eā que ē sic cōclusio remōstratōis. Scdo illā q ē sic remōstratōis principū ibi. qm at ex incertis. Circa primū duo facit. qz prio inuestigat diffinitōes Scdo pbat eā ibi. vlt ergo. Circa primū itez duo facit. qz prio poit diuisioes ad inuestigandū diffinitōes de aiā. et illū modū inuestigan/